„ראַדאמער - קעלצער לעבען" מיט דער „פּאַנאראמע" פאר 25

פּרייז 25 גראשען XV-ער יאהרגאנג

Nakład: Wpłacana poczt. ... [illegible] gotówką" 10 (708) „Radomer-Kielcer Leben" היינט 10 זייטען

Radom, dnia 11-go Marca 1938 r.

ראַדאָם, פרייטאָג ח אדר ב. תרצ"ח

טעלעפאָן פון רעדאַקציע 18 - 15

ראַדאמער-קעלצער לעבען

פאַראַנזע פארבערײַ
און כעמישע פּראַלניע
A.
HEMPEL

פאבריק און צענטראלע אלטע שטאדט 7

פיליעס:
זשעראמסקי 1
זשעראמסקי 21
זשעראמסקי 59
טראַגוטטא 11

קעלנער צו וואשען צו 15 גר.

א הארציגען מז"ט ווינשען מיר אונזער ליבען חבר און פריינד
שמואל אײַדעלבוים און פרוי צו דער חתונה פון זייער ליבע טאָכטער
דבורה יהודית מיט ה' לעאָן לעווינסקי
דעם יונגען פּאָרל גליק און צופרידענהייט און די עלטערן פיעל נחת
שמעון דיזענהויז און פרוי

א הערצליכען מזל טוב ווינשען מיר אונזער ליבען פריינד
שמואל אײַדעלבוים מיט זיין פרוי צו דער חתונה פון זייער טאָכטער
דבורה יהודית מיט ה' יהודה לעווינסקי
דעם יונגען פּאָר ווינשען מיר א שטראַלענדע צוקונפט
און די עלטערן פיעל נחת און פרייד.
מאָטיל אַפּאַטאָווסקי און פרוי

לעצטע 2 טעג פון א"י = באזאר

שבת דעם 12|3 8:30 אוונט

א טראַדיציאָנעלע מסדה - פאָרשטעלונג

א הערליכע קאָמעדיע אין 3 אַקטען אויסגעפיהרט פון
ח. לעווין און י. קראַנגאָלד אין די הויפּט-ראָליען

נאָך דער פאָרשטעלונג **א דאַנסינג**

— זונטאג דעם 13 ה. י. —

פייערליכע שליסונג פון ארץ-ישראל-באזאר

אין פּראָגראַם: 1) דאַנסינג, 2) אויסצאָהל פון באזאר-מיט אויף'ן יאהר 1938, 3) טאַנץ קאָנקורס, 4) פאַנטאָזיע לאָטעריע 5) פערשידענע-אַטראַקציעס

בעמערקונג: ספּעציעל - פערגרעסערטער אָרקעסטער
מיט פרישע כוחות

Gdy na dancingu, lub balu chcesz szaleć
I chcesz naprawdę być w dobrym humorze
To musisz tylko w gilzach „WAWEL“ palić,
Nic ci na humor lepiej nie pomoże.

שפע ברכות ובתוכם ברכת מזל טוב לכבוד חברי
מר שמואל אײַדעלבוים עם משפחתו
לנשואי בתם
דבורה יהודית עם בחירת לבה מר יהודה לעווינסקי
תהי דרכם מוצלחת וחייהם נעימים
חיים יוסף ראָטבלאַט ורעיתו

אונזער ליבען פריינד און חבר
שמואל אײַדעלבוים מיט זיין פרוי
צו דער חתונה פון זייער טאָכטער
דבורה יהודית מיט ה' לעאָן לעווינסקי
ווינשען מיר א הערצליכען מזל-טוב. איהר זאָלט דערלעבען אלע
אייערע קינדער'ס שמחות אין פיעל נחת און פרייד.
אברהם יאמער און פרוי און זוהן בן-ציון
און מוטער - שוויגער רבקה גאָלדשטיין

מיר גראַטולירען הערצליך דעם חבר און פריינד
שמואל אײַדעלבוים מיט דער פרוי
צו דער האכצייט פון זייער טאָכטער
דבורה יהודית מיט ה' לעאָן לעווינסקי
דעם יונגען פּאָרל גליק אין זייער נייעם לעבענס-וועג און די עלטערן צופרידענהייט.
דוד גוטמאַן עם פרוי און קינדער.

מיין נעשטצטען חבר און פריינד
שמואל אײַדעלבוים מיט זיין פרוי
ווינשן מיר א הארציגען מזל-טוב צו
דער האָכצייט פון זייער ליבע טאָכטער
דבורה יהודית מיט ה' יהודה לעווינסקי
דעם יונגען פּאָרל א גליקליכע צוקונפט
און די עלטערן א סך נחת.
פנחס בירענבוים עם פאַמיליע

ווילט איהר האָבען קלאָרע, זויבערע וועש, נייע גאַרדעראָבעס, שניי-ווייסע פאָרהאַנגען,
גיעט נאָר צו וואַשען און פארבען אין דער בעקאַנטער
כעמישער פארבערײַ און פּראַלניע פון דער ערשטקלאַסיגער פירמע

A. HEMPEL

Centrala Stare Miasto 7 telefon 19 - 70
Filje Zeromskiego 1
Zeromskiego 21
Zeromskieo 59
Tragutta 11

ווער ס'האָט זיך ניט איבערצייגט זאָל פּרובען און וועט זיין ענטציקט
פון דער שענער, עסטעטישער און פאַכמענישער ארבייט. ס'ווערט אויך
געוואַשען אויף טריקען — ביליגע פּרייזען! — פּינקטליכע אויספיהרונג
סאָלידע בעהאַנדלונג קומט און איבערצייגט אייך

צענטראַלע: אַלטע שטאָדט 7 אָפיצ. טעל 70 - 19
פיליעס: זשעראמסקי 1, טראַוגוטטא 11
זשעראמסקי 21 זשעראמסקי 59

ביליג צו וואַשען קאַפּעלושען

אונזער ליבען חבר **שמואל איידעלבוים** און זיין **פרוי**
צו דער חתונה פון זייער טאָכטער **דבורה יהודית** מיט ה׳ **לעאָן לעווינסקי**
וועלכע איז פאָרגעקומען זונטאָג דעם 6/III
ווינשט א הארציגען
און חבר׳ישען מזל-טוב

פערוואַלטונג פון יודישען האַנטווערקער פערבאַנד
אין ראַדאָם רווינסקא 1
קולטור - קאָמיסיע ביים האַנטווערקער פערבאַנד
אָבטיילונג פון קאָמיטעט פאַר די ענינים פאַר יודישער מלאכה
אין ראַדאָם

אנשטאָט בלומען שפענדען מיר אלע
אויסגאַבען פון „יודישע אוניווערסאַל
ביבליאָטעק״ פאַר דער „שלום עליכם״-
ביבליאָטעק ביים יודישען האַנדווערקער
פערבאַנד.

אונזער וויצע - עלטעסטער ה׳
שמואל איידעלבוים און זיין **פרוי**
צו דער חתונה פון זייער טאָכטער
ד ב ו ר ה   י ה ו ד י ת
ווינשען מיר די עלטערען פיל נחת.
דעם יונגען פאָר א גליקליכע צוקונפט
פערוואַלטונג פון מעטאַל-צעך אין ראַדאָם

אונזער ליבען חבר
שמואל איידעלבוים מיט זיין **פרוי**
לאַנגיעהריגער מיטגליד פון דער יודישער האַנדווערקער-באַוועגונג אין ראַדאָם
צו דער חתונה פון זיין
ט א כ ט ע ר
ווינשען אונזער חברישען מזל - טוב
פערוואַלטונג פון קאַמאַשענמאַכער-צעך אין ראַדאָם

דעם חבר
ש. איידעלבוים מיט זיין **פרוי**
צו דער חתונה פון זיין טאָכטער
דבורה יהודית מיט ה׳ **לעאָן לעווינסקי**
ווינשען מיר א גליקליך צוזאַמענלעבען
פערוואַלטונג פון יודישען בעקער-צעך
אין ראַדאָם

אונזער ה ב ר
שמואל איידעלבוים מיט זיין פרוי **פרוי**
צו דער חתונה פון זייער טאָכטער
ד ב ו ר ה   י ה ו ד י ת
ווינשט א גליקליכע צוקונפט.
פערוואַלטונג פון סטאָליאַר-צעך
אין ראַדאָם.

אונזער טייערען ה ב ר
ש מ ו א ל   א י ד ע ל ב ו י ם
צו דער חתונה פון זיין טאָכטער
דבורה יהודית מיט ה׳ **לעאָן לעווינסקי**
שיקען מיר איבער די בעסטע ווינטשען
און דעם יונגען פאָר א גליקליך צוזאַמענלעבען
פערוואַלטונג פון שוסטער-צעך אין ראַדאָם

דעם ח ב ר
ש. א י ד ע ל ב ו י ם
צו דער האָכצייט פון זיין
ט א כ ט ע ר
ווינשען מיר א האַרמאָניש צוזאַמענלעבען
און א גליקליכע צוקונפט
פערוואַלטונג פון יודישען מאָלער-צעך
אין ראַדאָם.

אונזער ליבען חבר **ש. איידעלבוים** מיט זיין **פרוי**
צו דער חתונה פון זייער ליבע **טאָכטער**
ווינטשען מיר א אידיליש צוזאַמענלעבען
דעם יונגען פאָר. די עלטערען פיל נחת.
ארגאַניזירטע גרופע שניידער ביים יודישען האַנדווערקער פערבאַנד אין ראַדאָם רווינסקי 1

אונזערע הערצליכסטע גליקווינשען דעם ה׳ **שמואל איידעלבוים**
און פרוי צו דער האָכצייט פון זייער טאָכטער
דבורה יהודית מיט ה׳ **לעאָן לעווינסקי**
מזל ברכה דעם יונגען פאָר און די עלטערען נחת
שמחה ווייך און **פרוי**

א הארציגען מז״ט ווינשען מיר אונזערע טייערע פריינד **שמואל איידעלבוים**
מיט זיין פרוי צו דער האָכצייט פון זייער טאָכטער
דבורה יהודית מיט ה׳ **לעאָן לעווינסקי**
גליק דעם יונגען פאָר און נחת די עלטערען
משה פעלדמאַן עם פרוי און קינדער

די בעסטע גליקווינשען אונזער פריינד
שמואל איידעלבוים און פרוי צו דער האָכצייט פון זייער טאָכטער
דבורה יהודית מיט ה׳ **לעאָן לעווינסקי**
דעם יונגען פאָר א צופרידען און גליקליך צוזאַמענלעבען
חיים קאַרמאַן און **פרוי**

א הארציגען מזל-טוב דעם חבר און פריינד
שמואל איידעלבוים און זיין **פרוי**
צו דער האכצייט פון זייער טאָכטער
דבורה יהודית מיט ה׳ **יהודה לעווינסקי**
א גליקליכע צוקונפט דעם יונגען פאָר
און די עלטערען פיעל נחת
שמואל ווײַנשטאָק און **פרוי**

א ו י פ ק ל ע ר ו נ ג

צוליב סיבות פון אונז נישט אָבהענגיגע ווערט דער באַל לטובת די אָרימע קינדער פון די יודישע פאָלקסשולן, וואָס איז געווען בעשטימט אויפ׳ן 19 ת. ח — אָבגערופען.

דאָס געלד וואָס איז איינגעפלאָסען פון די פערקויפטע בילעטען וועט פערוועגדעט ווערען אויפ׳ן זעלבען צוועק, ד״ה אויף דערנערונג פון די אָרימע שיל - קינדער.

אלע פערזאָנען, וועלכע האָבען אויסגעקויפט בילעטען, ווערען בעדאַנקט פאַר זייער מיטהילף אין דער דאָזיגער הומאַניטערער אַקציע.

פעראייניגטער קאָמיטעט פון די
יודישע פאָלקסשולן א. נ. ב. יאַסעלעוויטש זון נומ 19

Z intencji zaślubin
p. Izy Ajdelbaumówny z p. Leonem Lewinskim
życzą wiele szczęścia i kwiecistej przyszłości
Rodzicom dużo pociechy
I. LENGA z Rodziną

צו דער האָכצייט פון אונזער ליבע
גוטשע ווייסמאַן מיט ה׳ **יוסף מילגראם**
א הארציגען מזל - טוב ווינשט
פאַמיליע ווייסמאַן
פון באר „צענטראל״ אין ראדאם

נויטיג א יונגעל צו פונאַנדערטראָגען ציי טונגען
מעלדן זיך אין רעדאַקציע שטשעליע 20

יודישע נערוועז און... דער טאבאק-מאנאפאל.

דעם 1-טען מערץ ה. י. איז אריין אין קראפט די נייע פאראדענונג מכח דעם האנדעל מיט פראדוקטען פון מלוכה'שען טאבאק-מאנאפאל.

און היות חי די פראגע רירט אן די פרנסה-מעגלעכקייטען ממש פון פיל צעהנדליגער טויזענטער יודישע גרעסערע און קלענערע סוחרים און קרעמער, האט זיין כדאי צו באהאנדלען דעם ענין אביסעל אויספירלעכער.

ביז איצט איז דער האנדעל מיט פאפיראסען און אנדערע רויכער-פראדוקטען ניט געווען באגרעניצט. דער טאבאק-מאנאפאל פלעגט בלויז ארויסגעבען קאנצעסיעס פאר די הורטאווניעס, וועלכע זענען צוהארפען איבערן גאנצן לאנד.

דעם 9-טען אפריל פון פאריגען יאהר האט דער סיים אנגענומען דעם געזעץ וועגען באגרעניצען דעם האנדעל מיט טאבאק-ארטיקלען.

די אנטשפרעכענדע פאראדענונג פונם פינאנץ מיניסטער וועגען רעאליזירען די נייע רעפארם איז ערשינען דעם 31-טען אויגוסט פ. י. אין דער דאזיגער פאראדענונג איז געווארען פעסטגעשטעלט, אז אנהויבענדיג פון 1-טען מערץ 1938 (פאר הורשא אלס אויסנאם איז געווען דער טערמין עסהאס איבערגערוקט – אויף דעם 10-טען מערץ) וועט אויפן גאנצען שטח פון לאנד פארווערט דער פרייער האנדעל מיט טאבאק-ארטיקלען. יעדער וואס רעפלעקטירט אויף פירן אפילו דעם דעטאל-פארקויף פון פאפיראסען, סיי אין עקסטרא-געשעפטען און סיי אין קראמען מיט געמישטע ארטיקלען, מוז זיך ווענדן נאך א ספעציעלער ערלויבניש צו די עקספאזיטורען פונם טאבאק-מאנאפאל, וואס זענען טעטיג אין די גרעסערע שטעט.

אין דער אינסטרוקציע, וואס איז געווארן ארויסגעגעבען דורך דער דירעקציע פון טאבאק-מאנאפאל, האט זיך געפינען א ספעציעלער פונקט, אז וועגען קאנצעסיעס אויף די פארשידענע אופנים פונם האנדעל מיט טאבאק-פראדוקטען קענען זיך ווענדן אויך נייע בעלנים, וועלכע האבען ביז איצט מיט דער דאזיגער בראנזשע ניט געהאט צו טאן. דאס איז געווען א זייער „אידעאלע" אנצוהערניש און פאר דעם איבעריגען האבען שוין געזארגט די אנטיסעמיטישע פאראיינען אויף די באזונדערע ערטער, אז וויפל ס'האט נאר א האנט און פיס. א קריסטליכער שוסטער, א ספראנזשאן-הענדלער, אן עמעריטניק – יעדער אנהענגער פונם „אזשעם" זאל זיך ווענדן נאך א קאנצעסיע.

אין די לעצטע פאר וואכען האבען די אינספעקצען פונם טאבאק-מאנאפאל גענומען פארנאנדערשיקען די דעציזיעס אויף די אריינגעטראגענע ווענדונגען, און אט שטעלט זיך ארויס, אז כמעט אינמכלום האט מען אפגעזאגט דעם גרעסטען טייל פראפאזיציעס פון די יודישע סוחרים און קרעמער, וועלכע פארנעמען זיך שוין זינט צענדליגער יאהרען מיט פארשפרייטונג פון דער טאבאק-פראדוקציע און דעם קאנטינגענט קאנצעסיעס האט מען צוגעטיילט צו די ניי-אויפגעקומענע יורישע „קאנקורענטן".

אין די ווירטשאפטליכע קרייזען, וואס זענען גענוי באקאנט מיט די פערהעלטנישען אין דער טאבאק-בראנזשע, חידושט מען זיך גוואלדיג אויף דער דאזיגער טאקטיק פונם טאבאק-מאנאפאל. דער מלוכה'שער טאבאק-מאנאפאל איז באזירט אויף ריין-געשעפטליכע יסודות און איז בכלל די צום בעסטען פראספערירנדע מלוכה'שע אינטערנעמונג. וואס גיט יערליך ריינעם ריוח אויף פיל הונדערטער מיליאנען זל. פארן לייצין בודזשעט-יאהר 1937 – 38 האט די הכנסה פון טאבאק מאנאפאל געדארפט באטרעפען 486 מיליאן זל. דערפון גייען אראפ אויף זעלבסט קאסטען בלויז 161 מיליאן, אזוי ארום האט דער ריינער ריוח באטראפען 325 זל!. אינטערעסאנט, אז דער שפירט-מאנאפאל ברענגט א בעדייטענד קלענערן ריוח, פון 170 מיליאן. דער זאלץ-מאנאפאל – 44 מיליאן, און דער לאטעריע-מאנאפאל – 22 מיליאן.

עס שטעלט זיך דעריבער די פראגע, צי חיים ניט די דירעקציע פונם טאבאק-מאנאפאל אפצושאצען די באדייטונג פון די קוואליפיצירטע יודישע סוחרים פאר א וואס גרעסערע פארשפרייטונג פון איהרע פראדוקטען! עס איז דאך ניט קיין סוד, אז יודישע סוחרים לאזען זיך באפרידיגן מיט דעם קלענסטען, פשוט מינימאלסטען פראפיט. הגם די אפיציעלע פראחיזיע פון די טאבאק-פראדוקטען באטרעפט צווישען 6 און 8 פראצענט, האבען אבער די יודישע טאבאק-סוחרים געווענליך זיך געטיילט מיט דער פראחיזיע מיט די קלענערע אפנעמער און דאס האט געשאפען די עלאסטישקייט פונם אפזאץ-מארק. אויסער דעם איז באקאנט, אז די יודישע קרעמער האבן אויף זייער אייגענער ריזיקע אפט פארקויפט פאפיראסען אויף קרעדיט און דאס האט ווידער געווירקט צו הויבן די אלגעמיינע קאנסומציע.

אגב ווייזט מען אן אין די פאכמענישע קרייזען, אז אידען בילדען א זייער חשובן טייל פון דער טאבאק-קליענטעלע גופא. אידען געהערען בכלל צו די ליידענשאפטליכסטע רויכערער, און די באריממטע „אידישע נערוון", וואס זענען ביי די היינטיגע „מאדערנע" שטימונגען נאכמער אנגעצויגען, דינען אלס סגולה צו רויכערען וואס מעהר פאפיראסען. און עס איז בלי ספק ריכטיג, אז דעם גרעסטען ריוח ציט דער טאבאק מאנאפאל גראד פון די יודישע קאנסומענטען ביי די הערכער 12 מיליאן פעקלעך ציפין וואס דער פוילישער דארף רויכערט אויס יעהרליך – פערדינט דער מאנאפאל זעהר ווייניג. ס'רוב איז דער טיטון אן אינלענדישער און דער פערקויפס-פרייז איז זייער א נידריגער. די 325 מיליאן זל. ריוח שטאמען בעיקר פון די פערקויפטע 6 מיט א האלבען מיליארד פאפיראסען יעהרליך. די ארימע טיילען פון דער שטאדטישער בעפעלקערונג רויכערען די טאמע בילינסטע פאפיראסען „נאשע", וועלכע קאסטען 1 מיט א פערטעל גראשען א שטיק, און די ביזנעס דערביי זענען אויך נישט קיין גרויסע. ווידער די אריסטאקראטיע געברויכט די אויסלענדישע פאפיראסען, וועלכע ווערען אימפארטירט פאר הערכער 90 מיליאן זל. יעהרליך.

קומט אלזא אויס, אז די מיטעלשטאנדס-שיכטען פון דער שטאדטישער בעפעלקערונג בילדען די בעסטע קליענטעלע פונ'ם מלוכה'שען טאבאק-מאנאפאל. לויט די לעצטע סטאטיסטישע דאטען צעהלען יודען קנאפע 30 פראצענט פון דער אלגעמיינער שטאדטישער בעפעלקערונג; ווען מען זאל אלזא נעמען אין אכט די ספעציפישע אייגענשאפטען פון יודען אלס רויכערער פון די בעסערע סארטען פאפיראסען, וועט מען מוזען קומען צום אויספיר, אז אין דעם קנאפען מיליאן זל. ריוח, וואס דער מלוכה'שער מאנאפאל האט יעדען טאג, זענען די יורישע קאנסומענטען פארטראטען לכל הפחות מיט 25 פראצענט!

מען דארף נאך צוגעבען, אז די באזונדערע קוואליפיקאציעס פון יודישען סוחרים אין דער טאבאק בראנזשע דעטירען זיך נישט פון היינט. אין די פריהערדיגע יאהרען, ווען די פראדוקציע פון פאפיראסען אין פוילען איז נאך נישט געווען מאנאפאליזירט דורך דער מלוכה, זענען די גרעסטע טימין-פאבריקען געווען אנגעפירט דורך אידען. גענוג צו דערמאנען די אמאליגע בארימטע שערעשעווסקי'ס פאבריק אין גראדנא. אידען זענען ניט בלויז געווען די פאבריקאנטען און ליפעראנטען פון טאבאק, נאר אויך די געוויינלעכע שווארץ-ארבעטער. ווען דער מלוכה'שער מאנאפאל האט איבערגענומען די אידישע פאבריקען, זענען דארט נאך געווען באשעפטיגט טויזענטער אידישע ארבעטער. עס האט אבער ניט לאנג געדויערט און זיי זענען ביז צום לעצטען געווארען בעזייטיגט פון זייערע ארבעטס-ווארשטאטען.

און איצט האט דער בליגדער אנטיסעמיטיש-פערבלענדעטער דעפ. וואנגער, גענומען די איניציאטיוו, אז מען זאל די אידען ארויסשטויסען אויך פונ'ם האנדעל מיט די טאבאק-פראדוקטען.

מפם

סענסאציאנעלער פראצעס געגען אנפאלער אויפ'ן ראדאמער פאבריקאנט הארוויטש.

מיט א נעהנטער צייט צוריק איז אין דער אייזענגוס-פאבריק פון ה' מענדיל הארוויטש צוגענומען געווארען אלס ארבעטער מיקאליי סטעלמאשינסקי פון זאגלעמביע. סטעלמאשינסקי האט זיך ארויסגעוויזען אלס נישט פעהיגער ארבייטער, אויף וואס ה' הארוויטש האט איהם אויסמערקזאם געמאכט און פרובירט איהם צו געבען לייכטערע ארבייט. אויך דאס האט נישט געהאלפען, ווייל סטעלמאשינסקי האט צו דעם נישט געטויגט און דעריבער האט דער אידישער פאבריקאנט איהם געקינדיגט פון דער ארבייט דעם 11 יאנואר 1938.

סטעלמאשינסקי פערבלייבענדיג אהן ארבייט און אהן פערדינסטען האט באשלאסען נקמה צו נעמען אין הארוויטשען.

דעם 18 יאנואר ד. י. ווען הארוויטש איז אין דער פריה אוועק מיט זיין איידעם הארכיוועקער אין דער פאבריק אויף דער קאזשעניצער גאס, איז איהם אויף דער גאס באפאלען סטעלמאשינסקי, אנגעבענדיג צו איהם 3 שאסען. ווען הארוויטש האט אנגעהויבן אנטלויפען אין דער נעגענד פון פיעראצקי גאס האט סטעלמאשינסקי אפגעגעבען צו איהם נאך 2 שאסען. גליקלעכערווייזע האט דער אידישער פאבריקאנט בעקומען בלויז אין לייכטן וואונד אין די פלייצעס.

בעת דער רעוויזיע ביי סטעלמאשינסקי האט מען געפונען דעם רעוואלווער מיט קוילען. סטעלמאשינסקי האט זיך באלד מודה געווען אין ערקלערט, אז ער האט געוואלט דערשיסען הארוויטשען, ווייל ער האט איהם אבגעזאגט פון דער ארבייט.

סטעלמאשינסקי איז באלד איינגעזעצט געווארען אין תפיסה אריין.

היינט פרייטאג האט זיך זיין פראצעס אנגעהויבען אין ראדאמער קרייזגעריכט. צום פראצעס זענען ארויסגערופען געווארען עטליכע עדות, צווישען זיי דער איידעם פון הארוויטשען, וואר־כיוועקער, און דער אנגעשטעלטער פון דער פאבריק – האנדעלסמאן, וועלכער האט געזעהן דעם זעלבען טאג סטעלמאשינקי וואַרטען און שפאצירען פאר דער פאבריק. ער האט אבער נישט געוויסט אויף וועמען סטעלמאשינסקי ווארט.

וועגען אורטייל וועלען מיר שרייבען אין נעקסטען נומער פון אונזער צייטונג.

ער.

כוליגאנישער אנפאל אויף רעד. הערץ

פאריגען שבת - צו-נאכט ארום האלב עלף, ווען דער רעדאקטאר הערץ מיט זיין פרוי זענען געגאנגען אויפ'ן אייבאזאר, איז זיי אנטקעגען געקומען א כוליגאנישע חברותא פון 5 פערשוין, פון וועלכע איינער האט זיך אבגעטיילט און צוגעלאפען צו רעד. הערץ, דערלאנגענדיג א מערדערליכען זעץ אין פנים. רעד הערץ איז אומגעפאלען און געלעגן א פאר מינוט אין א בעוואוסטלאזען צושטאנד. די כוליגאנעס איז געלונגען צו אנטלויפען, ווייל די, וואס האבען בעגלייט רעד. הערץ, האבען גענומען אים מונטערן און ראטעווען. אויפ'ן געוואלד און הילפ'ס-רופען זענען אנגעלאפען פיעל מענשען. פון די שכנית דיגע הייזער האט מען געברענגט וואסער און מ'האט דעם ה' הערץ אבגעמינטערט. ער איז דאן אוועק אין נאהנטען פאליציי-קאמיסאריאט אויף גראדסקא גאס, אבער אויך דארט איז אים געווארן נישט גוט און מ'האט ארויפגערופען דעם דאקטאר גוטמאן, וועלכע איז מיט אים אהיים געפאהרען און ערטיילט מעדיצינישע הילף.

דער איבערפאל איז געשעהן אויף שפאציר גאס, נישט ווייט פון דער דייטשער קירכע. דער אנפאלער איז געווען געקליידט אלס שילער און, ווי מען איז משער האט ער זיין שטיקעל ארבייט אויסגעפיהרט מיט א קאסטעט, אדער גלאט אזוי מיט א פשוט שטיק אייזען, פון וואס דאס פנים ביים ה' הערץ איז מאמענטאל שטארק געשוואלען געווארן.

דער יודישער האַנדווערקער נעמט אנטייל אין יודישן קאנגרעס

מיר ברענגען דא דערקלערונגען פון 3 צענטראלעס פון די וויכטיגסטע יודישע האנדווערקער-ארגאניזאציעס אין לאנד וועגן זייער ווייטערדיגען אנטייל אין דער ארבייט פון דעם יודישען קאנגרעס אין פוילען. די דאזיגע צענטראלעס רעפּרעזענטירען דעם רוב מנין ובנין פון יודישען האנדווערקערטום אין לאנד.

בעשלוס פון סעקרעטאריאט פון צעכען
און קארפּאראציעס (נאוואליפּקי 7)

דער סעקרעטאריאט פון צעכען און קארפּאראציעס פערנעמט א פּאזיטיווע שטעלונג צום פארשטעהענדען קאנגרעס און נעמט אן אקטיווען אנטייל אין דער ארבייט און צוגרייטונגען פון דעם קאנגרעס. אויף א זיצונג פון ראט און פערוואלטונג פון אונזער ארגאניזאציע דעם 14-טען פעברואר, איז בעשלאסען געוואָרען ארויסצוגעבען אן אויפרוף צו די יודישע האנטווערקער-מאסען אין פוילען אקטיוו זיך צו בעטייליגען אין דער ארבייט פון ארגאניזיר-קאמיטעט און העלפען שאפען די רעפּרעזענטאנץ פון די יודישע מאסען אין פוילען.

אונטערגעשריבען: סעקרעטאריאט פון צעכען און קארפּאראציעס — נאוואליפּקי 7, צעך פון פּראייניגטע סטאלער-מייסטערס, צעך פון שלאסער - מייסטערס, צעך פון סאקער-מייסטערס, צעך פון מאשינענשניקעס און גילטער און בראנזאווניקעס, צעך פון טעקסטילע שוסטער-מייסטערס, צעך פון פּראייניגטע מאלער-מייסטערס, קארפּאראציע פון שטעל-מייסטערס, צעך פון וואטעמאכערס

דערקלערונג פון דער יודישער האנדווערקער-רעסורסע, איהרע צעכען און ארגאניזאציעס.

מיר, אונטערגעשריבענע האנדווערקער-פאראיינען, צעכען און קארפּאראציעס, דערקלערען, אז מיר פערבלייבען ווייטער אין דער ארבייט פון יודישען קאנגרעס און רופען אלע האנדווערקער אין לאנד זיך צו בעטייליגען אין דער קאנגרעס-ארבייט און דערמיט העלפען אין דער איצטיגער שווערער צייט פון די יודישע מאסען אין לאנד, בעזונדערס פון יודישען האנדווערקער, צו שאפען די דעמאקראטיש געוועהלטע רעפּרעזענטאנץ, וועלכע זאל פיהרען דעם קאמף פאר אונזערע נאציאנאלע, בירגערליכע און עקאנאמישע רעכט אין לאנד.

אונטערגעשריבען: יודישע האנדווערקער-רעסורסע אין ווארשא, ראט פון די סעקציעס פון דער יודישער האנדווערקער-רעסורסע, ארגאניזאציע פון די האנדווערקער און קליין-פּראדוציר ער אין ווארשע-פּראגע, פאראייניגטער צעך פון די יודישע שוסטערס, צעך פון פריזירער, סעקציע ריסועלע פלייש ער-מייסטערס, סעקציע העפטער און גארדינען-מייסטערס, פּראס. פאראיין פון די טארע-וואסער פאבריקאנטען, סעקציע מאַרישטענס, סעקציע מעכאנישע פליישער-מייסטערס, סעקציע לוטאוויניקעס, סעקציע מייסטערס פון בוי-בראנזשע, סעקציע קליין-אינדוסטריעלער, סעקציע בעקער-מייסטערס, סעקציע שוסטער-מייסטערס, סעקציע העפטער קאנפעקציאנערן, סעקציע וואַספלער און פארבער.

רוף פון דער האנדווערקער-צענטראלע אין לאדוש (נראנסקא 40)

דער יודישער האנדווערקער, דער קערנדיקסטער און פערצווייפעלסטער טייל פון די יודישע פאלקס-מאסען פארמאגט אין זיך א גרויסען רעזערוואר פון ווידערשטאנד און אפּהער-כוחות און ער דארף זיין פון די אקטיווסטע צו העלפען רעאליזירען דעם געדאנק פון אויפשטעלן דעם אפּוועהר-ארגאן קעגן אנטיסעמיטיזם — דעם קאנגרעס פאר יודישער זעלבסט-הילף אין פוילען. רופען מיר אייך צו ווידמען אלע כוחות פארן מאקסימאלען דערפאלג פון דער קאנגרעס-אקציע.

יודישער סוחר פער'משפט אויף 4 מאנאטען פאר פערקויפען סחורה נאך דער „זאיענטשע".

דער ה' שמואל קאצענעלסאהן איז אמאהל געווען א גרויסער לעדער-סוחר. ער איז געווען פערטרעטער פון דער לעדער-פאבריק „פערמעקס".

ווי לאנג די געשעפטען זענען געגאנגען גוט, האט ה' קאצענעלסאהן געצאהלט גרעסערע פערראטקעס און ס'וועגען געווען צייטען ווען ער האט געצאהלט אין שטייער-אמט צו 300 זל. וועכענטליך. ער איז אבער געוואָרען שפעטער היגעטערשטעליג און דער חוב איז געוואָרען אלץ גרעסער אזוי, אז ער איז שולדיג געבליבען בערך 15 טויזענד זל. פאר שטייערן.

דער שטייער-אמט וועלענדיג זיך פערזיכערען זיין חוב האט אויסגעפירט א „זאיענטשע" אויף די לעדער וואס האבען זיך געפונען אויפ'ן סקלאד פון ה' קאצענעלסאהן, וועלכער האט דערנאך די זעלבע לעדער פערקויפט, ווייל ער האט בעדארפט לעבען און גישט געהאט פון וואס דער שטייער-אמט האט גענומען קאצענעלסאהן פערפיהרט א פּראצעס, וועלכער איז די טעג בעטראכט געוואָרען אין היגען שטאטישען געריכט.

אדוו. פעניגשטיין האט פערטיידיקענדיג קאצענעלסאהן, אנגעוויזען דערויף אז זיין קליענט וועו ער האט געקענט האט ער געצאהלט איבער זיינע כוחות; דורך דער צייט איז ער אבער פעראָרעמט געוואָרען און דאס האט איהר געשטויסען צום דאזיגען שריט.

אלס בעשולדיגער איז ארויסגעטרעטען דער פארשטעהער פון „אוושאנר-סקארבאווי", נאטשעלניק מאיעוסקי, וועלכער האט געפאָדערט צו בעשטראפען דעם ראדאמער יודישען סוחר.

דאס געריכט האט קאצענעלסאהן פעראורטיילט אויף 4 חדשים אונבעדינגטען ארעסט.

קאצענעלסאהן האט אנגעזאגט אן אפעלאציע. צר.

מען ווילט זיך אויפ'ן א"י = באַזאַר.

חצי רעפּאָרטאזש, חצי פעליעטאן.

פאראכטאגען שבת-צונאכטס.

אזוי קלינגט די איינלאדונג צו יעדער פייערונג פון באנקעטען, יובילעאומס, אקאדעמיעס און קאנצערטען. ראדאמער יורען ווילען נישט אבלאזען די „נשמה יתירה" פון שבת. זיי זענען מוחל דעם האנדעל-וואנדעל, דאס ביסעל קאשע אין טעפּעל. מען זוכט התלהבות, רעדהויבענקייט ביים פריינפיהרען צו אונז די וואך. אזוי איז אויך געשעהן פאראכטאגען שבת - צונאכטס נאכדעם ווי דער יוד האט אבגעזונגען דעם „המבדיל בין קודש לחול", איז געקומען א „גוט וואך"!

—געפּענם מיט כול דעם א"י-באזאר!

און ווי דער שיינער ביי אזעלכע שמחות איז פרוי ד"ר לעווין די „אלקמיסטאנגער", פונקט ווי „האבערבוש אי שילער" מוז האבען א ספּעציעלע עטיקעטע צום ביטר, אזוי מוז דער א"י-באזאר האבען א פערבינדונג מיט פרוי לעווין — „פירבא פלאטשי"...

מען ווייסט שוין פריהער, פונקט ווי ביי א פּאפּולערע פארשטעלונג אין טעאטער — אז די ערשטע טראדיציאנעלע רעדע האלט פרוי לעווין אין פּויליש, און בעגריסט דעם חשוב'ן פּרעלעגענט פון ווארשאווער צ. ק.

דער ארקעסטער שפּילט: „יעסטעשע פּאָלסקא ניע זגינעלא" אלע שטעהען אויף

מען וויל זיך צוריקזעצען.

— פּשעפּראשאם, זעצט אייך נישט

מען שפּילט דעם יודישען נאציאנאלען הימן.

עס פאלען הילכיגע אפּלאדיסמענטען — „שהחינו וקימנו לבאזאר השמינית"... ראמאנטישע פּייערליכע צינדען זיך אין אלעמענס אויגען. אויף דער עסטראדע פלאטערן יודיש - פּוילישע נאציאנאלע פאהנער. עס שיינען פון נחת-רוח די געזיכטער פון: פרוי ד"ר לעווין, פרוי העלענקא צמח, אדוו. טאמקיעוויטש, משה ראטענבערג, משה לוקסענבורג, משה רובינשטיין, ישעיה איינער און א סך אנדערע.

פרעזעס דען בעגריסט דעם „באזאר-פּאלעסטינסקי" אלס פּשוטער יוד איז אלס אויפגעצווייגענער גאסינאס פון דער קהלה. ער זאגט וועגען „קערמאוש" דאס, וואס מיר אלע האבען אין זינען געהאט...

דערפאר האט מען שוין מוחל געווען בבחילה גמירה די איבעריגע בעגריסונגס - דרשות און גלייך איבערגעגעבען דאס ווארט —

אדוואקאט טאמקיעוויטש.

א סאציאליסטיקער, א מאטעמאטיקער פון ערשטער ראנגע. ער בעווייזט מיט ציפערן דעם שטאונג פון בארדען-אויסלייזונג און וואוקס פון דער עליה. בעצענגאס טאמקיעוויטש איז אבער אויך א נישקשה'דיגער פּסיכאלאג, ער ווייסט, אז א יוד האט ליב א קיצעל ביי דער זייט. לעגט ער אוועק איבערן בענקעל דעם רעוויזיאניזם, די „אגודה", דעם „בונד" און צעהלט זיי אריין: —

אחת ואחת, אחת ושתים, אחת ושלוש אא"ח.

די שטימונג ווערט מונטערער:

— פאניע מעצענאסיר, איהר מענט זיי בעסער שמייסען, — די חניני המעגל'ס, זיי האבען עס כשר פערדינט...

און דער פאן מעצענאט פערשיקט זיי טאקע:

די „אנודה" — קיין מאראקאסקאר. דעם „רעוויזיאניזם" — קיין אביסיניע. און דעם „בונד"—קיין בירא-בירזשאן און מיר נאציאנאלע יורען בלייבען ביי ארץ-ישראל.

בראווא, בראווא, בראווא.

עס הויבט זיך אן א בעוועגונג, וואס ווערט האט אמאל געדיכטער. דאס טעאטער „ראזמאיטאשטשי" זינקט אין א נעפּעל פון פּאפּיראסען - רויך, מען איילט זיך איבערצושניידען די באנד פון „תוצרת הארץ". פרוי העלענקא צמח פיהרט אויס די מיסיע בשלימות. זי האט הנאה און אלע זענען צופרידען:

קוים דערוואַרט זיך אויפ'ן דאנסינג.

דערווייל איז דער עולם בורק די קיאסקען. מען קארגט נישט קיין לויבווערטער אויפ'ן אדרעס פון טאלאנטפולן דעקאראטאר ה' חיים גאלדבערג. אזא רייכע ארכיטעקטור זעהט מען אפשר אין דער „בצלאל"-שולע אין ירושלים. און דאס אלץ „שלא על מנת לקבל פרס". א שאד, וואס ה' חיים גאלדבערג בעביהט זיך נים צו בעקומען א סערטיפיקאט. ער וועט אלעמאלס אין דער געשיכטע פון „ראדאמער באזארען" בלייבען פּראייבינט, און ספּעציעל ראנקבאר זיין וועט איהם די פּירמע: „יציאה עם מאקקא"... חארים אין זכות פון די יעהרליכע באזאר - רעקלאמער, גיים די קאווע „פּראנסעם רא נורי"... ביי פּשיביטגיעווסקי און אפילו ביי אישע מאטעלען טרינקט מען שוין „פּאל כשארני מאקקא"...

מיט א באוונדערע צופרידענהייט שטעהען מענשען פארן „קויש פון גליק". די פּאני דארא קאנדענטשיקאוא וועל ראזענבערג עמפּפעהלט זיך מיט חאכאכמונג:

— פּראשען פּאנא, ציהען זי אויף די לאטעריע, עס וועט איהן לוינען, זי דארפען האבען א שמיצכנע מזל.

עס נעהט סערבייא א בעשמינקטוועטע דאמע, שטעלט זיך אב און קוקט פערחלומ'ט אויפ'ן „קויש פון גליק".

—מצדאמעשי, מאכען אשר א פּראבע אויף די לאטעריע, כ'על פּרובען אויף איהנם „סטשענסטשע" — רופט זיך אב א צופלאַטער בחור מיט'ן פּאפּיראס אין מויל.

— נא ווע פאן — ענטפערט די פּאניענקע מיט א איראניש שמייכעלע, ארויפלענענדיג דאס סעניקירטע הענטעל אויף די פרישע „אנדולאציע" — יאך וואליע ליבערשט צו האבען „סטשענסטשע" דא טשענא איננעגא...

— ריכטיג! כישט זיך אריין עמיצער פון א זייט — מ'האט בעדאַרפט אינסטאלירען א ספּעציעלען אויטאמאט מיט חתנים. זאל מען וויסען, אז אויפן א"י-באזאר קען מען אויסלעטען „א חתן פאר א זלאטע"...

— שזיעסני פּאמיסל!

— מטי באנען פּאניען פּראשיטש דא פּאנצא!

— מ-אשען בארדזא!

די מוזיק צוגיסט זיך איבערן זאל. עס איז לעבעדיג רוישיג און ווארעם, אלע טישלעך זענען געדיכט בעזעצט עולם כאפּט א טענצעל, מאכט א קערטעל, ארער פערברענגט סתם ביי א ביסעל כיבוד. פאר די אוינגען שווינדלען אלע מינים קאלירען און מלבושים: בלאנדינקעס, שאטינקעס. געפארבטע בראנעטקעס און טיציאַנע, קראגענס ביז זיידענע בלוזקעס, ארומגעשנימענע פון אלע זייטען, עס קאנקורירט א טאנגא מיט א „מאזורעק". עס פלעכט זיך אריין א סערענאדע, איין קליינינקייט פעהלט נאר:

— א סימפאנישער ארקעסטער און און א אפּערן-געזאנג פון „אליהו הנביא, אליהו התשבי"!...

מאנצט יודעלעך טאנצט! אויף צופּיקעניש די יודישע שונאים, עס נעהט א נייע וואך. מ'דארף וועהלען א ראַראַ-מער „מיס"...

אב"חיל.

דער רב און זיינע צוויי טעכטער

א יוד. טראגעדיע פון נאצי-דייטשלאנד

פון ה. לאנג

אז די פרויען זענען אויסגעשטעלט צו דער שיכורער לוסט פון די באאמטע און די שטורם-טרופערישע וועכטער, האט עלא באלד איינגעזעהען. געלעגערס אין דער פרויען-אפטיילונג זענען געבליבען לעדיג דורך די נעכט, און די אנדערע פרויען האבען געדערט, אז „מען ווייסט וואו זיי זענען", אז דער און יענער נומער האט געמוזט געהן צו דעם און יענעם באאמטען. און פארטאג זענען זיי צוריקגעקומען די אויסגעהלענדע, און זיי האבען זיך ארויפגעווארפען אויף זייערע געלעגערס ווער מיט א שטילען געוויין, און ווער מיט קללה'ס אויף זייערע באצווינגער. און אנדערע זענען צוריקגעקומען אין מיטען נאכט, און זענען אריינגעפאלען אין פינסטערען צימער מיט געוויינען און מיט קללה'ס.

זיי איז אויסגעקומען צו געהן אין מיטען נאכט פון דער קווארטיר פון די באאמטע דורך די ביינאכטיגע פעלדער, באגלייט פון שטורם-טרופערישע וועכטער, און די וועכטער האבען זיי געזוכט צו באצווינגען פונקט אזוי ווי די באאמטע, ס'האט געטראפען נאך ערגערס. נאך מעהר בעסטיאלישעס. א באאמטער האט אין מיטען נאכט געזוכט צו באצווינגען א פרוי אין דער אנוועזענהייט פון אלע אנדערע פרויען. ער איז געקומען צו איהר געלעגער ווייל זי האט נישט געוואלט קומען צו איהם. און כדי ער זאל זיין געזיכערט, באשיצט געגען די אנדערע פרויען, וועלכע קענען איהם באפאלען, זענען צוויי שטורם-טרופערישע וועכטער געשטאנען בעוואפנט אין טיר פון דער פרויען-אפטיילונג, די פרויען אויף די געלעגערס האבען געזעהן און געהערט מיט פערצווייפעלטע ליבער און צופייניגטע נשמות, וואגט א פרוי צו שטעלען זיך אנטקעגען, וועט שוין דער מאנסטערדיגער באאמטער געפונען אן אורזאך זי צו באשטראפען מיט פארשטעקען זי אין די לעכער פון אונטערשטען קעלער.

עלא, נומער 92, האט מיט איהר יודישקייט געצאלט זיין פארהיט פון דעם אלעמען, איז זי דערפאר געווען צופרידען וואס אלע ווייסען, אז זי א יודישע און זי האט צוליב דעם אליין עקסטרא געערעט פון איהר יודישקייט און אפילו צוגענומען מיט ליבשאפט באליידיגונגען, וואס מ'האט אויף איהר געווארפען אלס א יודישע.

צוליב איהר יודישקייט האבען באאמטע זיך אנטזאגט אויך פון איהר באדינונג, זיי האבען נישט געוואלט, אז א יודיש מיידעל זאל אריינקומען אין זייער קווארטיר צו האלטען ריין זייערע זאכען, אדער צו קאכען זייערע מאלצייטען.

דער חרם אויף איהר איז געווען א געוויסע פרייהייט פאר איהר און רוה אין איהר מיידעלשען הארצען. נישט טארענדיג אריינקומען אין דער קווארטיר פון די באאמטע, איז זי שוין נישט געווען אויג אויף אויג מיט זיי, אז אימיצער פון זיי זאל זי זוכען באצווינגען געהיימערהייט.

ס'איז אבער, אויף א צייט אנדערש געווארען. איינער פון די באאמטע האט געזוכט צו בלייבען מיט איהר אליין. א פארברעכערישע פרוי האט איהם דערצו גערייצט. זי האט עס געטון אין דער אנוועזענהייט פון אנדערע פרויען. עס איז ביי איהר געווען א קנאה אויף „נומער 92". פארוואס לאזט מען איהר צורוה? פארוואס איז זי אן אויסנאם? זי, די פארברעכערישע פרוי, וועלכע איז געזעסען אין קאנצענטראציע-לאגער, ווייל זי איז געווען א דינסט אין א קווארטיר פון נאצישע לייט און זיי באגנבעט, האט געערעדט צום באאמטען פון קאנצענטראציע-לאגער מיט אנוויינזונגען אויף „נומער 92":

„זי איז שעהן, זי האט א יונגען נוף, קוק אויף איהרע גלידער, נעהם פון איהר לאסקעס!"

עלא איז געווען ווי פארקרעמפט פון ציטערניש.

און ס'האבען זיך אנגעהויבען שרעקליכע טעג און נעכט פאר עלא'ן. דער באאמטער איז צו איהר איינמאל צוגעקומען מיט שטילע גוטמוטיגע רייד, אז נישט אלע דייטשע יודען דארפען ווערען אפגעזונדערט פון דייטשע אריער; אט איז ער געווען אין גרויסען קריג מיט דייטשלאנדס שונאים, איז א קאלעגע זייגער אין דער ארמעי געווען א יודישער יונגערמאן, און ס'האט געהאלטען דערביי, אז נאכ'ן קריג זאל ער הייראטען מיט'ן יודישען יונגענמאנס א שוועסטער.

עלא האט בעגריפען צו וואס ער צילט, און געפונען אן אויסרייד צו קענען גיין אוועק פון איהם, און אז ענטשלאסנהייט איז איהר אריין אין הארצען צו פיהרען די ביטערסטע מלחמות פאר איהר גוף און פאר איהר נשמה.

וועט איהר גוף דא ווערען פערברודיגט, וועט אויך די נשמה איהרע ווערען פערשמוצט און פערבלאטיגט, האט עלא אריינגענומען א הייליגע עקשנות אין זיך.

און וועט זי פאלען אין איהרע מלחמות, און וועט מוזען ווערען אזוי ווי יענע פרוי ארום איהר, האט זי אן אויסוועג, עלא. זי וועט זיך ווארפען אין טייך, וואס געהט דורך די פעלדער פון קאנצענטראציע-לאגער. זי וועט זיך דערטרינקען.

זי האט עס געזאגט, עלא, צו אן עלטערע דייטשע פרוי, וועמענס געלעגער איז געווען לעבען איהר געלעגער. די פרוי איז געווען אין קאנצענטראציע-לאגער אלס א משכון פאר איהר מאן, וועלכער איז געווען א סאציאל-דעמאקראטישער באאמטער אין זיין שטאדט איידער די פינסטערע ממשלה איז ארויף אויפ'ן לאנד און ער איז איצט פון די פליכטלינגע אין אן אנדער לאנד און ער האלט זיך דארטען פונדערווייטענס פון פאליטיק, כדי מען זאל מיט דער צייט באפרייען זיין פרוי. עלא האט פערטרויט די שכנטע איהרע, וואס זי וועט טהון צו זיך, כדי אימיצער זאל וויסען וואס עס האט געטראפען ווען מ'וועט זיך ארומזעהן, אז זי איז נישטא. זאל מען וויסען אז זי האט זיך געווארפען אין טייך.

דער טייך האט שוין געהאט מעהרערע קרבנות פון זעלבען קאנצענטראציע-לאגער, אי מענער, אי פרויען, פאליטישע. אזעלכע וועלכע זענען אויסגעשטאנען פייניגונגען אין די לעכער פון אונטערשטען קעלער, און וועלכע האבען מורא געהאט, אז מען וועט זיי דארטען ווידער פערשטעקען.

נייע שוידער-טעג האבען זיך אנגעהויבען פאר עלא'ן, און נאך מעהר שוידערליכע נעכט. זי האט אין די נעכט, נאך טעג שווערע הארעוואניע ביים האקען שטיינער, איהרע קליידער פון זיך נישט אראפגענומען; זי איז געלעגען אויף איהר געלעגער צוזאמענגעקארטשעט. און וואך. און געהערט אלעמענס ווילדע געשרייען פון די ווילדע חלומות דורך די נעכט.

„נומער 92" — פון א גאט'ס יונגע בעשעפעניש איז עלא געווארען א געשטאלט פון א ווייסען חורבן.

פארטזעצונג קומט

א מענטש איז געשטארבען.

(צום טויט פון ר' יוסף פרץ בושאצקי ז"ל)

הונדערטער און אפשר טויזענטער מענטשען שטארבען יעדען טאג, אבער זייער טויט מאכט נישט קיין רושם אויף דער סביבה, ווייל אין זייער טאג-טעגליך לעבען האבען די פארשטארבענע זיך נישט אויסגעצייכענט אויף וועלכען ס'איז געביעט. אנדערש איז מיט קינסטלער און געזעלשאפטליכע טהוער, וועלכע האבען דעם חלל פון זייער לעבען מיט עפעס אויסגעפולט. אזעלכע קענען נישט פארשווינדען ווערען.

די לעצטע טיילען זיך אויף צוויי קאטעגאריעס, געמלעך, אזעלכע, וועלכע שטופען זיך מיט געפילדער אין די ערשטע רייהען:

— „אט, זעהט, דאס בין איך"

און אזעלכע — נאר ווענציג — וועלכע פארוקען זיך אין הינטערגרונד. זייערע נאטורען זענען באשיידען — רואה ואינו נראה'ס — טהוען זייער ארבייט אהן קלאפערגעצייג, אהן גלאקען-קלאנג. אפגעזונדערט, אין זיינע ד' אמות, מאלט דער קונסטמאלער מיטן פענזעל אויפ'ן לייווענד די אויסגעטרוימטע בילדער. דער דיכטער — זיינע לידער.

צו די לעצטע געהערט דער פארשטארבענער רב יוסף פרץ בושאצקי ז"ל.

פונ'ם פארשטארבענעם גרויז-גראהען זקן מיט'ן הדרת פנים, וועלכער האט באלד אויפ'ן בליק צו זיך צוגעצויגען, באגייסטערט, איז געווען פיל צו לערנען. א יוד, קודם כל, א תלמיד חכם, א בקי אין תנ"ך, משנה און תלמוד, אדורכגעזאפט מיט די אלטע רעליגיעזע און משכילישע ליטעראטור, ביז די לעצטע העברעאישע ווערק, באקאנט אין די יודישע ליטעראטור — איז דער פארשטארבענער באזונדער געווען באשאנקען מיט א פענאמענאלען זכרון, און, אז ער האט עפעס געשריבען אין יודישען, אדער העברעאישען, האט עס זיך נישט גענויטיגט אין אנ'ארטאגראפישע, אדער זאצלעכער אויסבעסערונג, נאר דאס מאטעריאל האט גלייך געקאנט איבערגעגעבען ווערען צום דרוק. זיינע געשריבענע זאכען זענען קיינמאל נישט אויסגעבעסערט, אדער געקירצט געווארען פון די רעדאקטארען. יעדעס געשריבענע ארטיקעל אין א זאפטיגער יודיש האט געשפרודעלט מיט לייכטען הומאר און סאטירע.

קיינמאל האט מען דעם גוטהארציגען ליבען מענטש נישט געטראפען שפאצירן אויף דער גאס. נאר שבת און יום טוב האט מען איהם געקענט טרעפען געהן צום דאווענען, אין דער ציוניסטישער ארגאניזאציע וואו ער האט בעת'ן דאווענען געדרש'ענט פאר מתפללים, תורה אדורכגעפלאכטען מיט אקטועלע פראבלעמען. רב יוסף פרץ בושאצקי ז"ל, איז יומם ולילה געזעסען על התורה והעבודה — געלייענט און געשריבען. האט איהם א באקאנטער בעזוכט, האט דער פארשטארבענער אויפגעקלעפט דאס בוך, אדער די פעדער, און פערטיפט זיך אין א הארציגען שמועס. האט ווער בעדארפט א בוך וועלכעס יענער האט אין א ביבליאטעק נישט געקאנט בעקומען, האט ער זיך מטריח געווען צו רב פרץ בושאצקי, און אויב דאס בוך האט זיך נאר אין זיין פריוואט-ביבליאטעק געפונען, האט עס יענער בעקומען אויסגעבארגט.

שבת, יום טוב נאכמיטאג פלעגען זיך צונויפקומען די פערעהרערס, ארומגעזעצט זיך ארומ'ן טיש און זיך אוועקגעלאזט אין די הויכע עולמות. די פערזאמעלטע תלמידים מיט א פערכאפטען אטעם הערען דברי תורה פון דעם קלוגען רבי'ן. אבער דער קלוגער רבי וויל נישט פארפייניגען די תלמידים זיינע מיט בלויז תורה. מ'בעדארף זיי צוריק ארונטערפיהרען אויפ'ן עולם השפל. דאן שאפט ער א היימערע שטימונג מיט א מעשה'לע. אט איז איינס פון זיינע עפיזאדען:

— איינמאהל, זייענדיג אין אסוואצק ימים נוראים, האב איך אין א שבת ביים דאווענען, ווי מיין שטייגער, געהאלטען א דרשה פאר'ן עולם מתפללים. דער גבאי פון מנין, ווי ס'שיינט, איז געווען אין א שלעכטע שטימונג, האט ער אויסגעלאזט דעם כעס צו מיר. אבער ער ווער דאך נישט מבייש זיין א מענטש ברבים און זאגען: רב יוד, פערדרעהט נישט קיין קאפ. מא וואס טהוט ער? א יוד א פיקח, נעמט ער ארויס זיין טאשען-זייגער און טראגט מיר אונטער דער נאז. די חוצפה'דיגע האנדלונג האט מיך פערדראסען. זאג איך צום גבאי: א קליין מעשה'לע וועל איך אייך נאך דערציהלען איידער איך פערענדיג. אט איז די מעשה:

— אין א ליטווישע שטעדטעל איז אמאל געקומען א מגיד. אין בית-מדרש, בין מנחה למעריב, שטעלט ער זיך אוועק אויפ'ן בעלעמער דרשנ'ען, פערדריסט דאס דעם גבאי, ווייזט ער דעם מגיד דעם זייגער, צו ווייזען, אז ס'איז שפעט דערביי טהוט ער א שעלמישען וואונק, ער זאל פערענדיגען. רופט זיך אב דער מגיד: ר' יוד, דער זייגער איז גוט, נאר דער ווייזער טויג אויף כפרות..

מיר צעלאכען זיך.

צווישען פיעל אנדערע שריפטען האט דער פערשטארבענער איבערגעזעצט „שיר השירים" „קהלת" און אנדערע טהיילען פון תנ"ך, אין פערזען. איך זיץ און הער מיט א פערכאפטען אטעם. כ'באוואונדער די אריענטאציע, דאס טרעפליכע צופאסען די ווערטער, דעם ריטם עס ווילט זיך אזוי זיצען און הערען אהן איבערדרייס.

אט לייענט ער איבער זיינס אנ'ארטיקעל פון אנ'אמעריקאנער וואכען-זשורנאל אין א קאנקורס-רובריק. א דערציהלונג פון זיינע קינדער יאהרען.

אויב דער פערשטארבענער האט זיך נישט ארויסגעריקט אין די ערשטע רייהען אין דער יודישער ליטעראטור, איז ווי שוין געזאגט געווען — א בורח מן הכבוד — מחמת עניות.

פ. בושאצקי, האט געהאט תלמידים נישט נאר דא אויפ'ן ארט, נאר אין אלע עקען וועלט, וועלכע האבען אפט בריוו געשריבען צו זייער רבי'ן, אנפרעגענדיג וועגען זיין געזונד.

שוין עטליכע יאהר האט דער פער-

(ענדע אויף זייט 6)

פערזענליכע אמביציעס, אדער קוואליפיקאציעס?

דאס דאווענען פון די חזנים די לעצטע וואכען האט איינגאנצען געענדערט דעם כאראקטער פונ'ם חזנים-קאנקורס.

דער צד, וואס האט פארלאנגט פארט-צוזעצען דעם קאנקורס האט זיך ארויס-געוויזען אלס בערעכטיגטער, ווייל דאס דאווענען אויף פרובע פון די חזנים ראַ-זענבערג (פשעמישל) און פישביין (ראַח-נאָ) האָבען געשטעלט אלע פריהערדיגע קאנדידאטען אין הינטערגרונד.

עס געפונען זיך פינדעסטוועגען מענ-שען וועלכע ווילען שפילען פאליטיק... מעגען די חזנים זיין בעסער ווי קוסע-וויצקי און סיראטא, זייער אמביציע „טוען“ זיי אויסשפּילען.

דעם לעצטען שבת ווען ס'האט גע-דאוונט דער ראַחנער חזן פישביין האבען אלע, אלע, אפילו די וואס האבען נישט געוואלט מעהר דעם קאנ-קורס, אנערקענט בפה אחד דאס חזן פישביין איז אין חזנישער הינזיכט פיל בעסער ווי חזן ראַנטאל. פארמאגט נישט די אלע בילינע עפעקטען. אבער קיין האט מען אנגעהויבען דעם „הייליגען“ קאמף פאסט דאך נישט זיך צוריקצוצי-הען פון פראנט,

זאלען אט די העררען וויסען דאס דא איז נישט קיין פראגע פון פערזענ-ליכע אמביציעס. דער הינטערקוליסען-שפּיעל וועגען וועלכע ס'גייען ארום מאָרנע קלאנגען דארף אויפהערען. די אידעאישע זייט פון די קאמער איז אונטער א פראגע צייכען. מיט איין וואָרט, אויב שוין יא אויסצוזעצען א חזן דארף זיכען דער וואס האט זיך באכת מיט וואס פארצושטעלען און מיטוואס צו רעפרעזענטירען זיך פאר די ראדא-מער עדה יודען אלס שליח צבור ביים עמוד אין דער ראדאמער שוהל. צו זאגען און דעצידירען וועגען גורל פון קאנקורס, האבען נאר קוואליפיקאציעס פון עכטע חזנים, וואס ברענגען מיט זיך א מוזיקאלישען באגאַזש פארטיגער-הייט. און נישט מען דארף זיך טרייסטען מיט „צוקונפט - מוזיק“.

אוי, האט ער געדאוועט!...

פון גאנצען מענשליכען שאפען אויס'ן געביט פון קונסט, האט דוכט זיך דעם גרעסטען איינפלוס אויף אונזער גייסט און נשמה די דיסע סענטימענטאלע טע-נער פון מוזיק-שאפונג.

ביי אונז יודען קומט עס בולט צום אויסדריק ווען מען הערט די ספעציפיש-יורישע ליטורגיע, א הארציג שטיקעלע תחינות פון אונזערע אור-אלטע קדאָלען!

אין דער ריכטיגקייט פון אויבען געזאגטען האבען מיר זיך געקענט איי-בערצייגען דעם פאריגען שבת אין שוהל.

אלע דיסאנאנסען און חלוקי-דעות זענען ווי פערשוואונדען, אין די געזיב-טער פון די „קאמפּענדע“ צדדים האבען זיך אויסגעלייכטערט און דאס אלץ הע-רענדיג דעם ראַוונער חזן פישעלע פישביין.

און געראַטענט האט חזן פישביין מיט אזוי פיעל הארציגקייט און פיעטעט וואס קיין שום חזן ביז איצט האט עס נישט בעוויזען און די אלע, וועלכע האבען איהם געהערט ווי ער ציקעלט און גלעט דעם להקדיש ליוצרם בנחת רוח, ערעד דעם וימלא משאלותינו במדה טובה האבען איבערגעלעבט מאָמענטען פון עקסטאַז און בעגייסטערונג. דער עולם האט פאר גרויס התפעלות אפלאָדירט אין שיהל...

חזן פישביין פערקערפערט אין זיך די מעלות און אייגענשאפטען פון א חזן. אבוואָהל די טענער פון דער אוי-בער-לאגע זענען עטוואס געדרעסט אבער דער דעפעקט פערשוואונדעט ווען ר'רערלאנגט אונז זיין פרעכטיגער מי-טעל-לאגע, איבערהויפּט דעם זעלטען שענעם קאָלאָראַטור.

די שיהל איז געווען געפּאקט נאך קיינמאָהל ווי ביז איצט, פון טויזענטער מענשען אהן צין-הרע. פיעל מענשען האבען נישט געקענט אריין, די ענטשאפט איז געווען אַנ'אויסערגעוועהנליכע.

אויב מען זאל זיך ריכטען לויט די שטימונג פון דער איבערוועלטיגענדער מעהר-הייט בתפללים איז חזן פישביין דער פאסענדסטער קאנדידאט פאר דער ראַ-דאַמער שוהל. אויך אין דער לעמבער-גער, ראַווגער, פינסקער פריעסע טרעפען מיר בעגייסטערטע אפּשאצען וועגען חזן פישביין. נאר אזוי ווי דער קאַטישעס האט אנגעקינדיגט אויף זיין זיצונג אָראָב-צוברענגען נאך א חזן איז נעשה ונשמע!..

ביי דער געלעגענהייט אין ווערט אונטערצושטרייכען, דאס דער אפעל צו די גבאים האט געהאט ווירקונג. אויך דער עולם האט זיך ווירדיג אויפגעפיהרט וואס אין בעזונדערס ווערט צו דערמאָנען.

משה רינגערמאַכער.

(ענדע פון זייט 5)

שוּארצענער — זינט זיין פרוי'ס טויט — נישט געגעסען קיין פליישׁ, נאר געלעבט אלס א וועגעטעריאנער וואס האט אויף זיין אָרגאַניזם, ווי ער פלעגט דערצעהלען, גוט געווירקט.

לעצטענס האט דער פערשטאָרבענער צוגעגרייט מאַטעריאל אויף א בוך אב-צודרוקען, נישט גלויבענדיג, ווי יעדער לעבעדיגער מענש, אז זיינע טעג זענען געצעהלטע.

דאס בוך און די פעדער — זיינע אינטימסטע פריינד — האט ער נישט פערלאָזט ביז'ן לעצטען טאג פון זיין לעבען.

א מענש האט עטליכע צעהנדליג יאהר געלעבט בעשטרעבען; דערצויגען א דור גייסטיגע שילער; געליינט ציגעל צום יודישען קולטורעלען בנין. א שטי-קעל טרייסט האט דער פערשטאָרבענער דערלעבט אין דער לעצטער צייט. פאר זיין אפּפּעררווילינקייט, פאר דער ציוניס-טישער אידעע איז ער פערשריבען גע-וואָרען אין ספר הזהב. זיין חומש-פאל-קלאר וועלכער דרוקט זיך אין „ראדא-מער-קעלצער לעבען“ איז אין א קערנ-דיגען יודיש מיט אייגענע קאָמענטארען; לטובת דער אָרימער און פאר דער ציוו-ניסטישער זאך.

בעטיירען איז ער אויך געשטאָרבען און אין אנ'ענגען קרייז מליים פון דער פאַמיליע, פערערערס און פארטיי-חברים, איז דער פערשטאָרבענער צו זיין אייבינ-קייט געבראכט געוואָרען.

א מענש איז געשטאָרבען, א מענש וועלכער האט מיט זיין עניוות, קינדישער נוטהארציקייט און מעשים טאר א פאלטס זאך, געהאט הונדערטע פראַצענט רעכט מיט דעם נאמען זיך אנצורופען.

און לאנג לאנג וועט ער פערבלייבען אין זכרון ביי די אלע, וועלכער האבען מיט איהם פערקערט.

עהרע זיין אנדענק!

ה. אראָטש.

ביטע: פשיט'יקער פערמשפּט'ן לעסקא וועגען רעווידירען זיין פּראַצעס

דאס העכסטע געריכט גרייט זיך איצ-טער צו באטראכטען די ביטע פון יחיאל לעסקא'ס פערטיידיגער, וועגען רעווידירען דעם פשיטיקער פּראַצעס, לויט וועלכען לעסקא איז פערמשפּט געוואָרען אויף 7 יאהר תפיסה. פאַרלויפיג וועלען אויסגעהערט די מיינונגען פון דער פּראָקוראָטאָר ווי אויך א ריהע עדות. ערשט דאן וועט פערעפענטליכט ווערען די דעציזיע פונ'ם העכסטען גע-ריכט, וועגען עווענטועלען רעווידירען דעם פּראַצעס.

עזרה פיהרט דורך א רעיעסטראציע אויף פּסח.

די טעג טרעט צו די געזעלשאפט עזרה דורכצופיהרען א רעיעסטראציע פון נויטבעדערפטיגע אויף צו טיילען זיי פּראָדוקטען אויף פּסח.

העברעאישע מאטורע-עגזאמענס.

דינסטאג דעם 1/III איז אין היגען יודישען גימנאזיום „חובבי דעת“ פאָרגע-קומען די העברעאישע מאטורע-עגזא-מענס. צוגעגאנגען זענען 13 שילער און אלע האבען די מאטורע בעקומען. די עגזאמענס האט בייגעוואוינט אלס פער-שטעהער דער גוט בעקאנטער היסטא-ריקער ד"ר פרידמאַן פון לאדז.

די נעמען פון די שילער זענען:

ת. בעקערמאן, ס. דאנציגער, ז. איי-זענבערג, מ. אייזענבערג, ה. גראנעק, א. לעסלוי, א. הירשהאָרן, ב. אָראַנז, ס. רובינשטיין, י. שטשעראנסקי, ח. שלאָס-סבען, סט. וואַסערמאן, ל. וואודקע.

א חתן, וואס שפּעקולירט אויף נדן-געלד.

פון די פיקאנטע ראדאמער מעשה'לעך

מיט א צייט צוריק האט א געוויסער משה קאפּלאן פון סקאַרישעוו געשלאָסען א ראַדאָמער שידוך מיט זיין זוהן יאַנ-קעל. צוגעזאגט האט מען סילזק'ן 4000 זל. דערויף איז איינגעלעגט געוואָרען 2000 זל. און הכול שרוי וקים. אלץ האט שוין בעדאַרפט זיין פיקס - און פערטיג.

מאכט זיך א מעשה:

נאך די תנאים יאָחעט זיך די רא-דאַמער שוועגערין טאָבע קאמפעל פון די באַרקי-גורנע מיט דעם חתן-דגן „נא שפּיץ“ און פאָדערט די איבריגע 2000 זל.

ווערט דער פאָטער פון דער כלה שטאַרק אין כעס: טטייטס, מה רעש? פון אייער גרן וועט סיי - ווי גאַרנישט געמינערט ווערען אויף א האַר, שרעקט אייך נישט, וואָרט איז וואָרט. די רעשט געלד וועט איהר בעקומען ביי דער חתונה.

טאָבע קאמפעל האט אָבער א טיהרישען קוק אפילו אויף חתנ:ים. זאָגט זי. ווי-באלד מ'וועט ניט צונעבען דאס געלד, איז אויס מקח, און אַצינר קאָסט שוין דער חתן נישט מעהר און נישט ווייני-גער ווי 10 טויזענד זלאָטעס.

וואס טהוען יודען? — זיי געהען צו א „דין - טוירע“.

דאָ האט מען שוין נישט געקוקט אויפ'ן געלד גייציגען חתן און אויסגע-טראַגען א פּסק, אז הצחיר יאַנקעל בן משה קאמפעל פון סקאַרשעוו איז מחויב צוריק צוגעבען דעם נדן.

יאַנקעל איז הייזס-אויס א פיפיגער שפּעקולאַנט אויף נדן-געלט, האט ער פאַר זיך אָבגעשטימט א צחייטען פּסק. דהיינו: ולכשירחיב, אז ער וועט מער-צעשט טהוען א שידוך און נעמען די אפּיתיקא וועט ער דאס צוריקגעבען.

דערויף לייגט ער איין „נחורישע וועקסלען“...

ויהי היום, יאַנקעל פאָהרט אויס'ן וואַרשאַווער יאַריד אויסזוכען א שידוך, לסוף פאָלט ער צוריק אריין אין וויי-געשטעפט פון כוינע קאָמפעל און זי האַלט שוין ביים אויספיהרען א צווייטען שידוך.

מען טרינקט לחיים, מען שטעלט כיבוד און פלוצלינג — — — — — —

זאָגט דער בחיר „דענגי דאַווייי“, אָבער די פריילין וויל שוין נישט טרויען קיין נדן-געלד און פאָדערט אויך א „דין טוירע“. דאָ האט זיך געהאָלט אריינמישען די פּוליס, און דערווייל געהט די לימאַנאָווסקי-גאס כאַראַראַם.

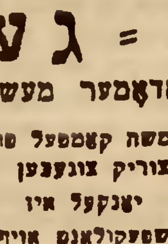

BÓLACH GŁOWY
stosuje się proszki
·PSZCZÓŁKA·

פארבער!!
כעמישע פּראלניע און וועש
M. Cichoń
Centrala, RADOM, Rwańska 23
רעיעלע ארבייט! קעלנער צו 15 גר.
נעמט אָן צו וואשען מענער, דאמען און קינדער - קליידונג
צו פּיצען: פּיטערנע קורטקעס, קאַפּעלושען, הענטשקעס
פּלוש, סאמעט, מעבעל - גאָבאלין און דיוואַנען

אויף דער מיטוואָכדיגער זיצונג פון שטאָדט-ראַט

צוויי נייע שטייערן: אויף גרעסערע וואָהנונגען און אויף גאַסן-ברוק — א וואָגען מיט איין פערד און אַ וואָגען מיט צוויי פערד — אויך קאַראַוואַנען וועלען מוזען אָבצאָהלן.

אויף דער עהרענקאָמיטעטער זיצונג פון שטאָדט-ראַט האָט ראַטמאַן ד״ר קלעפּס קראַוו אַריינגעטראָגן א דרינגענדען פאָרשלאָג צו פּראָטעסטירען געגען דעם פּראָיעקט, אז אין די 6 גרעסטע שטעט פון פּוילען: וואַרשא, לאָדז, לעמבערג, קראָקאָוו, פּויזען און ווילנא זאָלען אין דער צוקונפט געוועהלט ווערען ראַטמענער מיט א בילדונגס-צענזוס, און, אז נישט אלע ראַטמענער זאָלען געוועהלט ווערען בלויז דורך די וועהלער. נאָר די וועהלען זאָלען געטיילט ווערען אויף קוריעס.

ראַטמאַן ראַנזסקי ערקלערט, אז ער און זיינע חברים פון הירשמאַנ׳ס-בלאָק וועלען שטימען געגען פאָרשלאָג פון די סאָציאַליסטען, ווייל עס איז נישט אין דער קאָמפּעטענץ פון ראַט צו בעהאַנדלען אזעלכע ענינים.

מיט די שטימען פון די סאָציאַליסטישע ראַטמענער איז דער פּראָטעסט-פאָרשלאָג דורכגעפאַלען.

עס ווערט אנגענומען צו לייהען: 15 טויזענד גילדען פאַר די פרייוויליגע פייער-לעשער פון ראַדאָם אויף א מאָטאָ-פּאָמפּע; 50 טויזענד גילדען פון פונדוש פּראַצי אויף צו פאַרברייטערן די קאַנאַ-ליזאַציע נעץ אין ראַדאָם, און 40 טויזענד גילדען בכדי צו פאַרשטאַרקען די שטאָט-קאַסע.

ס׳ווערט געשאַפען פאַר די ראַדאָמער איינוואָהנער א נייער פּאַראַטעק פון וואָהנונגען. למשל, אז א פּאַרטאַלק פאַרנעמט 6 צימערען צאָהלט דאס פּאַרפּאַלק 5 פּראָצ. יעהרליך פון די סומע, וואָס בעטרעפט דאס דירה-געלד פון יעדען צימער, מעהר ווי 2 צימערען. אנדערש געזאָגט, אז אין א דירה האָט יעדער דאס רעכט צו פאַרנעמען איין צימער; פאַרנעהמט ער מעהר מוז ער בעצאָהלען 5 פּראָצענט יעהרליך פון יעדען צימער. פערנעהמט ער מעהר, מוז ער בעצאָהלען 5 פּראָצענט יעהרליך פון יעדען צימער.

די אָפּצאָהלונג פאַר די שטאָט-ברוקען זענען: פון א וואָגאָן מיט 1 פערד 10 און מיט 2 פערד 20 זל. יעהרליך.

ביז יעצט האָבען קיין קאַראַוואַנען נישט געצאָלט. איצט וועלען שוין קאַ-ראַוואַנען אויך צאָהלען: א קאַראַוואַן מיט איין פערד 20 גילדען, מיט 2 פערד 40 גילדען יעהרליך.

ביידע סטאַטוטען זענען אנגענומען געוואָרען.

אין די קאָמוניקאַטען פון פּרעזידענט ווערט מען געוואָהר, אז אין די נעכסטע טעג טרעט די פירמע עריקסאָן צו צו בויען א פאַבריק אויף דער קאָזשעניצער גאַס. וואו פיעל ארבייטסלאָזע וועלען בעקומען ארבייט.

עס ווערט אויך מיטגעטיילט, אז לאָזו-ניק צוויענק טרעט אָפּ און אין קורצען וועט געוועהלט ווערען א נייער סאָציאַ-ליסטישער לאָווניק.

אויף דער זיצונג איז נישט געקומען קיין איין יודישער ראַטמאַן. אר.

א שטיין אין בית-מדרש, ווען דער רבי האָט געפיהרט טיש.

אין בית-מדרש פון רבי׳ן ר׳ משה׳לע רובין שפּיטאַלנא 2 האָט מען שבת אויס-געריסען דעם ליפטשיק פון פענסטער און אריינגעוואָרפען א גרויסען שטיין, וואָס האָט געטראָפען אין רבי׳ס פּלייצע. דער רבי איז געזעסען און געפיהרט טיש מיט זיינע חסידים.

רעוועלאַציעס פון דער ראַדאָמער „פאַלאַנגאַ“.

דער היגער „ראַבאָטניק“ ברענגט היינטיגע וואָך כסדר רעוועלאַציעס וועגן די ראַדאָמער פאַלאַנגיסטען, ווי אזוי זיי האָבען זיך אָרגאַניזירט, ווער ס׳איז גע-וואָרען פיהרער און צו וואָס זיי האָבען געציעלט. אין דער אָרגאַניזאַציע האָט מען אריינגעצויגען די ארבייטסלאָזע יוגענד, וועלכע מ׳האָט צוגעזאָגט פּאָס-טענס אין היפּאָטעק, עלעקטראָוניע, מאַריוויל א. ד. גל. מ׳האָט אויך ער-וואָרבען מיטגלידער פאַר דער „פאַלאַנגאַ“ צווישען דער יוגענד פון די ראַדאָמער גימנאַזיעס. 50 שילער האָט מען אויף קאָנספּיראַטיווע פאַרזאַמלונגען בעוואָ-פענט. ס׳איז אויך געווען נ׳פּלאַנט אנ-גנפאַל אויס׳ן פּעפּסישען טהויער גזשעטשנאַראָווסקי, וועלכער איז געווא-רען פערפאַלגט א לענגערע צייט. דער אָנפאַל האָט געזאָלט אויסגעפיהרט ווע-רען אויף דער קאָזשעניצער גאַס. אין דער לעצטער מינוט איז דער „נאַפאַד“ נישט צושטאַנד געקומען און די יונגע זענען געווען בעשטימט צו דער ראַזי-גער „מלחמה“ זענען פון דער „פאַלאַנ-גאַ“ אַרויסגעטרעטען.

ס׳איז געווען געפּלאַנט אנפאַלען אויף נאָך אנדערע פּאָליטישע טהוער.

א חוץ די „מעשים טובים“ דער-צעהלט אויך דער „ראַבאָטניק“ אז:

„די טעטיגקייט פון די ראַדאָמער „פאַלאַנגאַ“ האָט זיך געשטיצט נישט נאָר אויף „שטודירען“ דעם פּראָגראַם פון ראַדיקאַלען נאַציאָנאַליזם, נאָר אויף אַנ-טאַלען אויף געוועלבער, אויף פּיקעטירען און יואַרסען באָמבעס און אויף צוגריי-טען זיך צו א ברייט-צוגעשניטענער טערראָריסטישע אקציע“.

דירעקטאָר פון דר פּויליש - פּאַלעסטינער האַנדעלס-קאַמער איז ראַדאָם

היינט פרייטאָג דעם 11 ד. י. האַלט אבס איזעגער קומט פאַר אין דער אלג. ציוניסטישער אָרגאַניזאַציע טראַוגוטטא 55. א רעפעראַט פון דירעקטאָר פון דער פּוילישער-פּאַלעסטינער האַנדעלס קאַמער מיטגליד פון פּרעזידיום פון צענטראַל-קאָמיטעט פון די אלג. ציוניסטען אין וואַרשא ד״ר אינז. י. טאַהן, איבער די אַקטועלע פּאָליטישע פּראָבלעמען אין ציוניזם.

„קוש מיר 3 מאָהל אין דער האַנד, אז אלע זאָלען הערען“.

אין די צעלעס פון שטאָרט-אַרעסט זענען געזעסען 20 פערזאָהן. צווישען זיי זענען געווען דריי מיט די נעמען זבאַ-ראַוויסקי, קראַסקאָווסקי און טיטשינסקי.

ביינאַכט ווען אלע זענען געשלאָפען זענען זבאַראָווסקי און קראַטשקאָווסקי ציגעלאָפען צו טיטשינסקי׳ן און אהן שום סבה צעשלאָגען איהם ביז בלוט. זבאַראָווסקי, א געוועזענער וואַשני פון מאַגיסטראַט, האָט געשריגען צום גע-שלאָגענעם: קוש מיר 3 מאָהל אין דער האַנד אריין, אז אלע זאָלען הערען. און ווען טיטשינסקי האָט אזוי געטוהן און 3 מאָהל געקושט אין די האַנד, האָבען איהם די שלעגערס געלאָזט צו רוה.

אז טיטשינסקי איז ארויס אויף דער פריי האָט ער די צוויי חברה-לייט גערופען לדין. אין שטאָטישען געריכט האָט טי-טשינסקי זיך בעקלאָגט, אז זיינט דאַן רינט איהם מאַטעריע פון אויער און ער הערט יעצט שלעכט, ערגער ווי פריהער.

מחמת דעם וואָס טיטשינסקי גיט זיך אָן אלס קאַליקע, בעשליסט דאָס געריכט איבערצורייסען דעם פּראָצעס, בכדי צולאָזען אינטערזיכען טיטשינסקי׳ן דורך ד״ר פּעקאָווסקי. און אויב דער דאָקטאָר וועט פעסטשטעלען, אז טיטשינסקי הערט שלעכט אויפ׳ן לינקען אייער וועט דער פּראָצעס פון די צוויי שלעגערס איבער-געהן אין קרייז-געריכט. אר.

מיר דריקען אויס דעם טיפסטען מיטגעפיהל

דער פאַמיליע צימבאַליסט

צוליב׳ן טויט פון

זייער פרוי און

מוטער

חנה ב. ע.

ZAKŁADY GARBARSKIE „PRACA“

M. CEMACH w Radomiu

Z okazji zaślubin córki Państwa AJDELBAUM

p. Izy z p. L. Lewinskim

składa serdeczne życzenia młodej parze i Rodzicom

Ignacy Goldberg

Z okazji zaślubin

p. Samuela Gurfinkla z p. Polą Goldberżanką

życzymy wiela szczęścia na nowaj drodze życia

Ida, Sala, Leon

PZEDSTAWICIELSTWO WŁOSKIEJ SP. AKC.

Adriatyckie Towarzystwo Ubezpieczeń

Riunione Adriatica di Sicurta

1838 — 1938 100 lat istnienia Towarzystwa

P. LICHTENSTEIN

RADOM, Traugutta 43 m. 11

UBEZPIECZA: na życie (na wypadek śmierci), od następstw wypadków publicznych, od kradzieży ruchomości (we wszelkich pomieszczeniach); od ognia (wszelkich obiektów i urządzeń); od wszelkich szkód i wogó el na wszystkie ubezpieczenia w zakres ubezpieczeń wchodzące.

Wytw. Wyrobów Cukierniczych p. t.

„Americanka“ L. Wajsbrot Rynek 16

מאַכט בעקאַנט דאָס ג. פּובליקום, אז עס איז געעפענט געוואָרען פון ניי-יאָהר

א צוקערניע און היגיענישע בעקעריי

איינגעאָרדנעט לויט די לעצטע סאַניטאַרע פאָרשריפטען.

יעדען טאָג פריש און פיין געבעקס צו ביליגע פרייזען. פערשידענע געשמאַקע טשאָקאָלאַדעס פון דער פיינסטער קוואַליטעט צו 15 גר.

ס׳איז צו בעקומען שטענדיג מאַרטען מאַרציפּאַנאָווע פון 1.50 אָן

אלץ ווערט אויסגעאַרבייט דורך א פאַכמאַן מיט א לאַנגיעהריקער פּראַקטיק.

אלע מינים געבעקסען ווי לוקסען, בילקעלעך. טשאַקעטעס, וואַפלעס, העריבאַטניקעס, טאַרטען, באַקאַלעס דעסעראַווע, לעקעך, פערשידענע קרעמען, מינ-דאַלאָווע ארטיקלען און פרייטאָג חלות — בעקומט מען

אין דער יודישער צוקערניע „אמעריקאַנקא“ טראַוגוטא 62

ווי אויך אין דער היגענישער צוקערניטשע בעקעריי רינעק 16

און אין געוועלב רינעק 14

עס ווערען אויך אנגענומען בעשטעלונגען אויף שמחות, באַלען, קאָנצערטען א.ז.וו. שאָקאָלאַד פון פערשידענע פירמעס און פרוכטען צו ביליגע פרייזען

אנו משתתפים בצערם של אחותנו רבקה
ואחינו יחיאל ושמחה לרגלי מות עליהם

אמם נ. ע.

בעבודתם לסיבת רעיוננו ימצאו נחומים

מפקדת וקז בית"ר ברדום
ספריה ע"ש זבוטינסקי אצל ביתר ברדום

Koleżance Reginie Futerman oraz Rodzinie
z powodu przedwczesnego zgonu nieodżałowanej Ich

b. p. **M A T K I**

wyrażają szczere współczucie

koleżanki
L. Najman, H. Helfant, A. Zajfman.

דעם טיפסטען מיטגעפיהל דריקען מיר אויס
אונזער חשוב'ען מיטארבייטער
שמחה מיט זיין פאמיליע
צוליב'ן פריהצייטיגען טויט פון זייער ליבע מוטער

טאבע איטה פוטערמאן נ. ע.

אין דעם קאמף פאר א בעפרייטע יודישע מלוכה אין ארץ ישראל
זאלען זיי א טרייסט געפונען.

פאבריק-פערסאנאל: שמואל מאגנישעווסקי,
יצחק פרידמאן, נפתלי מינצבערג

מיר דריקען אויס דעם טיפסטען מיטגעפיהל אונזער נאכטער,
איידעם, שוועסטער אין שוואגער נעמי און לייבעל זילבער
צוליב'ן טויט פון זייער פאטער און שווער

דוד'טשע זילבער (לובלין)

אונזער מחותן
המקום ינחם אותם בתוך שאר אבלי ציון וירושלים
יונה און יוסף בירענבוים און פאמיליע

Panu Jehudzie Zylber z żoną
z powodu śmierci nieodżałowanej pamięci
Ich Ojca i Teścia b. p.

D A W I D A

wyrażają najszczeraze współczucie
Izraelostwo Goldberg

דעם טיפסטען מיטגעפיהל דעם חבר לייזער דובראווסקי
צוליבן טויט פון זיין

מוטער נ. ע.

דריקט אויס
לייזער מאנדעלבוים, ישראל האפענגארטען, חיים שטיינבאק

דאס געשעפט פין גערדינען, קאפען, ראלעטען, סערוועטען
איז איבערגעטראגען געווארען פין דער שפאציר גאס נומ. 23 אויף

זשעראמסקעגא 22 (לובלינער)

אין הויף, לינקע אפיצינע, ערשטער שטאק.
גלייכצייטיג ווערט בעקאנט געמאכט, או ס'איז צוגעגרייט געווארען אויף
יום-טוב א שעהנער און פערשידענארטיגער אויסוואל
מיט די מאדערנסטע מוסטערן, בעסטע קוואליטעט פאר
ביליגע פרייזען.

דעם טיפסטען מיטגעפיהל דריק איך אויס
מיין ליבען חבר און ברודער פון איין ארגאניזאציע
יחיאל'ן
צוליב דעם טויט פון זיין טייערע מוטער

טאבע איטע פוטערמאן נ. ע.

אין זיין חידמענען זיך פאר'ן ערהאבענעם ציל „גאולת העם"
זאל ער א טרייסט געפונען

נפתלי מינצבערג

גם אני בין המנחמים
בינם דורו

מיין פריינדין רבקה און מיין פריינד יחיאל פוטערמאן
צוליבן פלוצלינגען טויט
פון זייער ליבע און אונפערגעסליכע מוטער

טאבע איטע פוטערמאן נ. ע.

דריק איך אויס דעם אויפריכטיגסטען מיטגעפיהל
בנימין גראמאן

Naszym Sąsiadom — Rodzinie Zygman
z powodu zgonu b. p. Ich

Męża i Ojca

wyrazy szczerego współczucia

składa
F-ma A. Hempel w Radomiu

קומט און איבערצייגט אייך!
די בעסטע פרישע מיטאגען
כשר עסען
— תארימע —
געשמאקהאפטע קאלאציעס
צו דער בעקוועמליכקייט פון אלע געסט
בעקומט מען נאר אין דעם גוט בעקאנטען

Bar „CENTRAL"

Rwańska 14
אינהאבער מ. ווייסמאן
סאלידע בעהאנדלונג — גוטע בעדינגונגען.
עס זענען אויך פערהאן פערשידענע געטראנקען, ביער פון
אלערליי פירמעס ווי: „האבערבוש", „אקאצים", „סאסקי", א. א. וו.
צו צוגענגליכע פרייזען.

קאנדידאטען

אויף א דערגענצונג'ס = קורס.
די וואס ווילען בעלעגען א טשעלארניטשע-עגזאמען און צו
דעם צוועק דורכמאכען א דערגענצונג'ס-קורס, ברויכען זיך מעלדן
אין דער קאנצעלאריע פון די מאך-קורסען פאר פרויען אויף זשעראמסקי 27

Najlepsze, najmilsze i najtańsze
prezenty dla rodziny i przyjaciół
to

kuchenki, żelazka
grzejniki do rurek
poduszki i inne

Do nabycia na dogodnych warunkach
w Radomskim Towarzystwie Elektrycznym
Sp. Akc. w Radomiu
ul. Traugutta 53

דאס לעבען אין קעלץ.

אַלץ געהט פאָרוועֿרטס!...

די קעלצער אָרטאָדאָקסיע בויט א מאָדערן חדר. — מען וועט לערנען תורה, אָבער אויך א פאך — א ספעציעלע זאַל פאַר גימנאַסטיק. — ראַדאָמסקער רבי שענקט ציגעל.

דאס יודישע קעלץ און בעזונדערס די ארטאדאקסישע קרייזען פון דער שטאדט זענען לעצטענס צוגעטרעטען צו פערוויר-קליכען א זאך, צו וואס מען האט שוין לאנג געשטרעבט: צו דער שאפונג פון אנ'אייגענעם, מאדערן - איינגעארדנעטען בנין פאר א רעליגיעזען לערן-אנשטאלט צוזאמען מיט א האנדווערקער-שולע. דאס איינציגע ארטאדאקסישע חדר „יסודי תורה" האט צוליב פערשידענע סבות זיך נישט געקאנט ענטוויקלען און לעצטענס איז מצד דעם שול אינספעקטאר געקומען א ווארנונג, אז אויב עס וועט נישט גע-שאפען ווערען פאר'ן חדר א בעקוועמער לאקאל, וועט איועקגענומען ווערען די ערלויבעניש.

עס האבען זיך געפונען עטליכע ענער-גישע עסקנים, וועלכע זענען גלייך צוגע-טרעטען צו דער ארבייט. ווילענדיג שא-פען א פאסענדען לערן-אנשטאלט, איז בעשלאסען געווארען גלייכצייטיג צו גרינדען פאר די תלמידים א האנדווערקער שולע. דער דאזיגער געדאנק איז אין שטאדט אויסגענומען געווארען מיט גרויס צופרידענהייט און ס'האבען זיך געמאלדען אנגעזעהענע בעלי-בתים, וואס האבען אויסגעדריקט זייער גרייטקייט מיטצואר-בייטען ביים פערווירקליכען דעם פלאן:

צום פרעזעס פון דער קעלצער „אגודת ישראל" ר' מרדכי פישל קאמינער האבען זיך געמאלדען די ה"ה פישל קאכאן, אביהם שלמה פרידענזאן און יוסף ראזע-נאק און ערקלערט, אז זיי שענקען א גרויסען פלאץ אין צענטער שטאדט פאר א בנין אויף א רעליגיעזען ערציהונגס-אנ-שטאלט צוזאמען מיט א האנדווערקער שולע. גלייכצייטיג האבען זיך די מנדבים מחייב געווען אויך ווייטער מיטצוהעלפען מיט אלע מעגליכקייטען לטובת דער זאך.

די דאזיגע ערפאלגרייכע התחלה האט ציגעגעבען מיט די איניציאטארען, וועלכע זענען ציגעטרעטען צו דער ווייטערער ארבייט. עס איז געשאפען געווארען א בוי-קאמיטעט פון די אנגעזעהענסטע מענ-שען אין שטאדט. בראש פון קאמיטעט האבען זיך געשטעלט: דער קעלצער רב הרב ראפאפארט, ר' מרדכי פישל קאמינער, ר' מאיר אייזענבערג, ר' אלי' ראטענבערג, קהלה פרעזעס גאלדמאן, ר' פישל הערש-קאוויטש, ר' הענעך קאמינער, ר' יודל קאמינער, ר' פנחס ראראל, ר' אלי' יוסט-מאן, ר' משה דוד אייזענבערג, ר' רפאל ראפילאוויטש, ר' מאטל בימקא, ר' איטשע פרייס א. א.

די טעג איז פערטיג געווארען דער פלאן פון בנין. עס וועלען זײַן 25 גרויסע שטו-בען, דערינטער א ספעציעלער זאל פאר גימנאסטיק. אין פארטער וועט זײַן א בית-המדרש. דאס הויז וועט בעזיצען אלע נויטיגע איינארדנונגען פון א שול-בנין.

דער קאמיטעט האט אויך פראקלאמירט א זאמעל-אקציע פאר דעם בנין. ווי מיר דערוויסען זיך האבען שוין א רייהע קעל-צער פירמעס געשפענדעט גרעסערע סומען די בעקאנטע מנדבים, די פאמיליע זא-נייסקי האט מנדב געווען עטליכע הונדערט מעטער קאלעך. דער אנגעזעהענער אינ-דוסטריעלער ר' מענדעל ליפשיץ האט מנדב געווען קאלעך און אנדערע בוי-מאטעריאלען. מען גיט אויך איבער אז דער ראדאמסקער רבי שליט"א, וועלכער האט אין קעלץ א ציגעל-פאבריק, האט בעפולמעכטיגט זיין פאבריק לייטונג צו געבען א גרויסען טייל פון די נויטיגע ציגעל צום בנין.

א לוסטראציע אין דער קהלה.

פון פאריגען דאנערשטאג אן און אין משך פון א גאנצע וואך פירען דורך א לוסטראציע אין די קהלה-ביכער פאר-שטעהער פון היגען וואיעוואדשאפט-אמט.

אין צוזאמענהאנג מיט דער אויבענ-דערמאנטער לוסטראציע געהען גרויס אין קעלץ פערשידענע קלאגען.

גרויס פעראינטערעסירונג צום „לינת-הצדק" טעאטער

מארגען, שבת אווענד, וועט דער ניי-געשאפענער דראמאטישער-קרייז אונטער דער לייטונג פון בעקאנטען רעזשיסער י. מענדעלסאהן (וואַרשא) אויפפיהרען די היסטארישע דראמע אין 4 אקטען א. נ. „דער קעניג הורדס און די טראַ-גיש-געפאנגענע מרים"

דער אויפטריט פון ניי-געשאפענעם קרייז האט ארויסגערופען גרויס פער-אינטערעסירונג אין קעלץ. כמעט אלע בלעטלעך זענען שוין בעהארען אויס-פערקויפט. און נאר א קליינע צאהל בילעטען איז צו בעקומען אין קאסע פון טעאטער.

די גאנצע הכנסה איז בעשטימט לטו-בת דעם קעלצער „לינת הצדק".

ווער איז בעקומען די העברעאישע מאטורע

אין דער היגער מעטנער-גימנאזיום האבען פאלגענדע שילער בעקומען די העברעאישער מאטורע: יצחק בורשטין, שמאי נוטמאן, ישראל וויינבערג, יוסף קאהן, משה וויקינסקי, חנינה יאסנע, וואלף מאראחיעץ, זלמן שלענצקי און מאיר פרידמאן.

זייט פארזיכטיג!

דער היגער איינוואוינער ה' ברוך צופאווסקי (סילניטשא 11) האט גע-מאלדען, אז ווײַענדיג אויף דער גאסס דעם לעצטען דאנערשטאג האט מען איהם ארויסגעצויגען פון דער טאש א בײַטעלע מיט 24 זל.

Z DZWONKIEM

IDEAL JAWA —

DOBRA KAWA

Fabryka sukna i towarów modnych

ESIEL KLEIN („EKA") Bielsko

Zawiadamia P. T. klientów iż z dniem 1 marca 1938 roku powierzyła firmie

Oskar Klajnsztajn Kielce,

Sienkiewicza 23

sprzedaż komisową swoich wyrobów. Skład jest stale zaopatrzony w wielki wybór najnowszych materjałów sezonowych na ubiory męskie i damskie.

Ceny ściśle fabryczne

יערליכע פערזאמלונג פון „מכבי".

שבת נאכמיטאג איז אין איינענעם לאקאל פון קעלצער „מכבי" פארגעקו-מען די יעהרליכע אלגעמיינע פערזאמ-לונג מיט דער בעטייליגונג פון ביז 60 מיטגלידער.

פרעזעס פ. כארענגלויז עפענט די פערזאמלונג. אלס פארזיצענדער ווערט אויסגעוועהלט: ח. ש. אסטראוויטש. אלס אסעסארען: פרל' הערשקאוויטש, ל. היזשמאן און אלס סעקרעטאר י. ראזענבלום.

נאך די ווהר שיאכע בעריכטען האט זענען געווארען אבגעגעבען וועגען דער „מכבי" - טעטיגקייט, ווי אויך וועגען די צוהר שווערע-פינאנציעלע לאגע וואס דער מכבי געפינט זיך, ענטוויקעלט זיך א לענגערע דיסקוסיע אין וועלכע עס בעטייליגען זיך: וויצבערג, טאסא-נאווסקי, כארענגלויז, צוקער, ראזמיטע, טשיטשארטשיק און אנדערע.

דאן ווערט אויסגעוועהלט א פערוואל-טונג פון פאלגענדע ה"ה: לעפעלר גרינקראס, ש. אסטראוויטש, ד. אלבירס, א. ווייצבערג, מ. פרידאן, א. צוקער, גריצמאן. גאלדבלום. רעוויזיאנס-קאמיסיע י. מאנצארש ק. קאץ, מארעק ראזענ-בערג.

אינטער'ן געזאנג פון התקוה ווערט די פערזאמלונג געשלאסן.

פערקלענערט די פאסטען

זיך געהארפען אונטערן צוג.

דער היגער איינוואוינער פייער לוד-חיק (סאשא 30) האט זיך דעם לעצטען שבת 1 בייטאג גענומען ס'לעבען דורך ארונטער-וואַרפען זיך אויף דער קארשאווסקי-אלעע אונטער'ן אדורכלויפענדיגען צוג.

פייער איז געווען א בעאמטער. צו-ליב דעם וואס מען האט פערקלענערט דעם פאסטען, אריבערטראגענדיג איהם אין קעלץ קיין זאוויערטשע, האט ער זיך געווארפען אונטער'ן צוג.

א פאפולערער צוג קעלץ — ווארשא.

די ראדאמער באהן - דירעקציע אר-דענט איין א פאפולערן-צוג אויף די שטרעקע פון קעלץ — ווארשא אויף פרייטאג און שבת דעם 18 טען און 19-טען ה. ח.

דער אבפאהר פון קעלץ ביינאכט פון דאנערשטאג אויף פרייטאג 3.07 אב-פאהר פון ווארשא ביינאכט פון שבת אויף זונטאג 0.50 פרייז פון בילעט אין אלע ביידע זייטען 7 זלאטעס מיט 50 גר.

Powiada ciotka do wujka najlepsze jest mydło „TROJKA"

אלע סוחרים קויפען און פערקויפען
אלע בעל - בית'טעס נוצען נאר
דעם בעסטען אינלענדישען
פראשעק צום באקען

LILIPUT

קופאן נומ. 8

אומזיסטע עצות ביי דער יו-רידישער סעקציע פון הויז-ווירטען פאר אינזערע לעזער אויף שריפטליכען ענ-טפער בייליגען א פאסט-מארקע.

כשר'ע שפּאַרזאַמע פעטס
אונפאַרטרעטבאַר פאַר אַלע שפּייזן
צערעס

כשר

צערעס דער אידעאַלער קאַקאָס-פעטס ווערט אויסגעאַרבייט אונטער דער שטרענגער השגחה פון הרב ר' שמחה פרענקעל פון סקאַווינא
און קען געפּפּעלט ווערן אפילו למהדרין מן המהדרין. עכס בלויז אין אָריגינאַל פּאַקונג צו ½ ¼ ⅛ קג. אָהן פּאַקונג קויפט ניט עכס.

KINO APOLLO

שבת 1 און 3 נ. מ. און זונטאג 12 און 1⁴⁵

HURAGAN

OD PONIEDZIAŁKU

גרויסער סערדאָפּעלטער פּראָגראַם

Wzgardzona

אין דער הויפּט ראָל

Barbara Stanwyck, i John Boles

2 *KRÓL i CHÓRZYSTKA*

אין דער הויפּט ראָל

FERNAND GRAWET

ביז זונטאג דעם 13 איינשליסליך

רעזשיסירט דורך

צעציל ב. דע מילעא

Korsarze

אין די הויפּט ראָלען

FREDRIC MARCH

i FRANCISZKA GAAL

Nad program tygodnik

KINO APOLLO

OGŁOSZENIE.

Zarząd Miejski w Radomiu ogłasza przetarg na wydzierżawienie w Rzeźni Miejskiej

a) flaczarni na okres 1 roku; wymagane wadium 100. – zł.

b) szlamiarni jelit na okres dwóch lat; wadium 2000 – zł.

Informacyj o warunkach przetargu udziela Wydział Gospodarczy Zarządu Miejskiego Rynek 1, pokój 28, gdzie również należy składać oferty w kopertach zalakowanych do dnia 16 marca 1938 r. do godz. 12 - ej.

Prezydent miasta

R. Szczawinski

Czy zwiedziłeś już, otwarty 9 b. m,

salon demonstracyjny
nowości i wynalazków

dla gospodarstwa domowego oraz wystawę, kilimów glinlańskich w sali przy ul. Żeromskiego 15 (dawniej Odeon):

Codziennie odbywać się będą bezpłatne pokazy i demonstracje nowoczesnych artykułów dla gospodarstwa domowego.

Nowość! „Jupiter" garnki hermetyczne, gotujące obiad w 5 minut.

Salon otwarty codziennie od 10 rano do 8 wieczór

wstęp 10 groszy.

Część dochodu przeznaczony dla bezrobotnych m. Radomia.

Radio - aparaty maszyny i rowery

po najniższych cenach
najdogodniejsze warunki
— w firmie —

M. Hopenheim

Radom, Rwańska 25

BROWAR PAROWY
J. SASKI
w RADOMIU

poleca piwo

„E L"

עס ווערט געזוכט א מאטאר

וועד עס האט אוא מאטאר צו פערקויפען קען מעלדען אין רעדאקציע „ראדאמער-קעלצער לעבען"

אויף אנדערהאלבען, אדער צוויי פערד קראפט

Kino ADRIA

שבת דעם 12 1 און 3 אז
זונטאג דעם 13 12 און 2 אז

פריהמארגען - פילמען

פוילישע מוזיק קאמעדיע

PANI MINISTER TAŃCZY

אין די הויפט ראל

מאנקיעוויטשוונא, שעלאנסקי, זניטש.

Do niedzieli dnia 13 marca r. b.

Kino ADRIA

Wspaniały podwójny program

Wielki dramat filmowy P. T.

„DUNIA" córka pocztmistrza

według powieści Aleksandra Puszkina

W rol. gł. HARRY BAUR i JANINE CRISPIN

Wesoła komedia muzyczne P. T.

PAT i PATACHON w RAJU

(אכטונג קעלץ! אין אלע רעדאקציע און אדמיניסטראציע - ענינים ביטע זיך צו פערשטענדיגן מיט אונזער מיטארבייטער **י. צוקער**)

(שריפטליך קען מען זיך ווענדען:
Red. „Radomer - Kielcer - Leben"
Kielce, skrz. poczt. 98. — Tel. 16 - 22)

(TARYFA OGŁ: Na 1-szej stronie mm 1 szp. 40 gr.
w tekscie mm 1 szp. 60 gr.
na ostatnie stron. mm 1 szp. 25 gr.
1-sza i ostatnia strona liczą 8 szpalt.)

(אבאנאמענטס פרייז: אסר 8 חודש אין פוילען ולגס אין פראנקרייך, בעלגיען 4 פראנק אין אנדערע לענדער 30 סענט.)